

Komisjoni teatis suuniste kohta liikmesriikidele 2021.–2030. aasta riiklike energia- ja kliimakavade ajakohastamiseks

(2022/C 495/02)

Alates 2021. aasta teisest poolest rekordtasemele tõusnud energiahinnad, mida võimendas Venemaa põhjendamatu ja ebaseaduslik sõjaline agressioon Ukraina vastu, annavad tugeva tõuke Euroopa rohelise kokkuleppe rakendamisele ja energialiidu vastupanuvõime tugevdamisele, kiirendades üleminekut puhtale energiale ja lõpetades igasuguse sõltuvuse Venemaa fossiilkütustest. Samal ajal on hiljutised äärmuslikud ilmastikutingimused veelgi survestanud energiavarustust, mõjutanud saagikust ja siseveelaevandust ning kodanike heaolu, mis on ilmselge hoiatus selle kohta, et kliimamuutuste mõjuga tuleb kohaneda.

Sellised hiljutised muutused toovad esile, kuivõrd oluline on energia- ja kliimapolitiikat lõimitult kavandada. Tänapäeval on Euroopa Liidu solidaarsuse, heaolu ja kestlikkuse eeltingimuseks rohkem kui kunagi varem tugev energialiit ja kooskõlastatud kliimameetmed. Energiajulgeoleku kiireks suurendamiseks ja õiglasel viisil kliimaneutraalsusele ülemineku kiirendamiseks peavad liikmesriigid ja Euroopa Liit tuginema Euroopa tasandil loodud tugevale juhtimissüsteemile.

Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitlev määrus⁽¹⁾ loob paindliku, kuid tugeva juhtimissüsteemi, mis tagab läbipaistva ja vastastikku tugevdava koostöö ELi liikmesriikide ja Euroopa Komisjoni vahel. See aitab tagada järjepideva lähenemisviisi energia- ja kliimapolitikale ning kooskõlastatud tegevuse liikmesriikides.

Riiklikud energia- ja kliimakavad (edaspidi „riiklikud kavad“) on energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitlevast määrusest tulenevalt keskne strateegilise planeerimise töövahend. Riiklikud kavad tagavad investeeringute prognoositavuse lühiajalises, keskpikas ja pikaajalises perspektiivis, eelkõige ebakindlal ajal, ning on väga olulised laiaulatuslike investeeringute kaasamiseks, mis on vajalikud ühise kliimaneutraalsuse eesmärgi ning ausa ja õiglase ülemineku saavutamiseks, tagades samal ajal energiajulgeoleku ja taskukohasuse. Need aitavad liikmesriikidel ühiselt saavutada energia- ja kliimaeesmärke Euroopa rohelise kokkuleppe, Euroopa kliimamääruse⁽²⁾ ja paketi „Eesmärk 55“ ettepanekute⁽³⁾ raames, sealhulgas energiatõhususe ja taastuvenergia suuremat eesmärki, ning täita Pariisi kokkuleppest tulenevaid ELi rahvusvahelisi kohustusi.

Riiklikud kavad omavad samuti olulist rolli kava „REPowerEU“⁽⁴⁾ elluviimisel, võttes arvesse vastupidavama energialiidu saavutamise seotud üha suuremaid probleeme. Alates energiahindade tõusu algusest 2021. aasta keskel on EL võtnud vastu kõikehõlmavad ja kohandatud hädaolukorra meetmed, et tulla toime viimastest geopoliitilistest muutustest tingitud energiakriisiga. Nende abil kujundatakse energialiit ümber kuni 2030. aastani ja pärast seda. Riiklikes kavadest tuleks võtta arvesse energiajulgeoleku ja taskukohasusega seotud kriitilise tähtsusega probleeme. See hõlmab vajadust mitmekesistada kiiresti energiavarustust, töötada välja järjepidev gaasi hoiustamise ajakava, ⁽⁵⁾ kajastada nõudluse erakorralist vähendamist⁽⁶⁾ ning erakorralist sekkumist kõrgete energiahindade haldamiseks ja solidaarsuse suurendamiseks⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist (edaspidi „energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitlev määrus“) (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1.).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1.).

⁽³⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Eesmärk 55“: ELi 2030. aasta kliimaeesmärgi saavutamine teel kliimaneutraalsuseni“ (COM(2021) 550 final); vesinikupakett ja dekarboniseeritud gaasi pakett (COM(2021) 803 final ja COM(2021) 804 final).

⁽⁴⁾ Komisjoni 18. mai 2022. aasta teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kava „REPowerEU““ (COM(2022) 230 final).

⁽⁵⁾ Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2022. aasta määruse (EL) 2022/1032 (millega muudetakse määruseid (EL) 2017/1938 ja (EÜ) nr 715/2009 seoses gaasi hoiustamisega) vastuvõtmisega (ELT L 173, 30.6.2022, lk 17.).

⁽⁶⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Säästame gaasi turvalise talve nimel“ (COM(2022) 360 final) ja nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1854, mis käsitleb kõrgete energiahindadega seotud erakorralisi sekkumismeeid (ELT L 261 I, 7.10.2022, lk 1.).

⁽⁷⁾ Ettepanek: nõukogu määrus, milles käsitletakse solidaarsuse suurendamist gaasiostude parema koordineerimise, piiriülese gaasikaubanduse ning usaldusväärsete hinnavõrdlusaluste kehtestamise kaudu (COM(2022) 549 final).

Liikmesriigid ajakohastavad oma riiklikke kavasad aastateks 2021–2030 2023. aasta juuniks (kavade projektid) ja 2024. aasta juuniks (lõplikud kavad) ⁽⁸⁾. Kuna poliitiline ja geopoliitiline olukord energeetika- ja kliimavaldkonnas on pärast algsete riiklike kavade koostamist aastatel 2019–2020 oluliselt muutunud, tuleks kavade ajakohastamisel keskenduda vajadusele ambitsioonikamate kliimameetmete järele, kiiremale puhtale energiale üleminekule ja suuremale energiajulgeolekule. Ajakohastatud riiklikud kavad peaksid võimaldama ELil liikuda vastupidavama ja kestlikuma energialiidu suunas, sealhulgas vähendades kiiresti sõltuvust Venemaa fossiilkütustest, jätmata samal ajal kedagi kõrvale.

Käesolevas dokumendis on esitatud liikmesriikidele suunised ajakohastatud riiklike kavade projektide ja lõplike kavade koostamise protsessi ja ulatuse kohta, eelkõige heade tavade kindlakstegemise ning hiljutiste poliitiliste ja geopoliitiliste muutuste mõju piiritlemise kaudu, lähtudes energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määrusega kehtestatud õigusraamistikust ja eelkõige selle I lisast ⁽⁹⁾.

Nende suuniste koostamise käigus tegi komisjon liikmesriikidega tehnilisel tasandil tihedat koostööd ja konsulteeris sidusrühmadega 8. septembril 2022 toimunud spetsiaalse sidusrühmade seminari, ⁽¹⁰⁾ välisürituste ja kahepoolsete kontaktide kaudu. Neid suuniseid tuleks käsitleda kui pideva teabevahetuse ja koostöö ühte aspekti kogu protsessi vältel.

Tekstikast 1. Riiklike kavade ajakohastamise põhimõtted ja head tavad

- Seada kõrgem eesmärk kiirendada rohepööret kliimaneutraalsuse suunas ja tugevdada energiasüsteemi vastupanuvõimet kooskõlas kliimamääruse, paketi „Eesmärk 55“ ja kavaga „REPowerEU“. Erilist tähelepanu tuleks pöörata taastuvenergiale, energiatõhususele, energiajulgeolekule ja kasvuhoonegaaside heite piiramisele.
- Tugevdada kavandamist riiklike kavade raames, et tagada **aus ja õiglane** üleminek, leevendada **sotsiaalset ja tööhoivealast mõju**, võidelda **tööjõu ja oskuste nappusega**, vähendada **energiaostuvõimetust** ja tagada kõigile taskukohane **juurdepääs esmatähtsatele teenustele**.
- Seada riiklikud eesmärgid ja sihid, sealhulgas rahastamise vallas, mis **kajastavad konkreetseid meetmeid 2030. ja 2050. aastani, kooskõlas riiklike pikaajaliste strateegiatega**.
- **Lõimida kohanemiseesmärgid** ja kajastada neid vajaduse korral ajakohastatud riiklike kavade viies mõõtmes.
- Määrata kindlaks **eesmärgid ja sihid metaaniheite vähendamiseks** ning lõimida **suuremad eesmärgid** ning leevendus- ja kohanemismeetmed **maakasutus-, metsandus- ja põllumajandussektoris CO₂ heite** ja muu kui CO₂ heite jaoks ning süsinikdioksiidi eemaldamiseks.
- **Kasutada ära energeetika tegevuskava ja digitaalarengu tegevuskava vahelist koostööd**, et käivitada energiasüsteemi digitaliseerimine.
- **Täiustada teadusuuringute, innovatsiooni ja konkurentsivõime mõõdet** eelkõige konkreetsete sihtide ja eesmärkide abil, lõimides samal ajal tootmisvõimsuse mitmekesistamise ja oskuste arendamise, et kiirendada üleminekut puhtale energiale.
- **Korraldada** protsessi varajases etapis **laiaulatuslikke ja kaasavaid konsultatsioone** kodanikuühiskonna, kohalike omavalitsuste, sotsiaalpartnerite ja valdkondlike sidusrühmadega.
- Tugevdada **piirkondlikku koostööd** kui **riiklike kavade lahutamatu aspekti** – eelkõige seoses energiajulgeoleku mõõtmega, et määrata kindlaks järjepidevad poliitikasuunad ja tagada ulatuslik solidaarsus.
- **Uurida koostööd** eesmärkide, sihtide ja panuste ning **energialiidu viie mõõtme** poliitikasuundade ja meetmete vahel ⁽¹¹⁾.
- **Teha kindlaks algsetest riiklikest kavadest saadud kogemused**, komisjoni hinnang neile ja nende rakendamise seis, et tuvastada puudujäägid ja parandamist vajavad valdkonnad suuremate eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks.

⁽⁸⁾ Vt energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikkel 14 ning 2. peatüki ja I lisa nõuded.

⁽⁹⁾ Liidu õigusaktide õiguslikult siduva tõlgendamise pädevus on üksnes Euroopa Liidu Kohtul.

⁽¹⁰⁾ Sidusrühmade seminar riiklike energia- ja kliimakavade ajakohastamise kohta | Euroopa Komisjon (europa.eu).

⁽¹¹⁾ Energialiidu viis mõõdet, millele on osutatud energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 1 lõikes 2, on omavahel tihedalt seotud ja tugevdavad üksteist: energiajulgeolek, energia siseturg, energiatõhusus, CO₂ heite vähendamine ning teadusuuringud, innovatsioon ja konkurentsivõime.

- **Tagada kooskõla muude kavandamisvahenditega** ning kajastada ajakohastatud riiklikes kavades asjakohaseid poliitikasuundi, meetmeid ja investeeringuid ⁽¹²⁾.
- Koostada **põhjalik, ajakohastatud ja üksikasjalik analüütiline alus**, mis hõlmab majandus-, tööhõivealast, sotsiaal-, teadus-, innovatsiooni-, konkurentsivõime- ja keskkonnamõju ning ringmajanduse panust.
- **Esitada üksikasjalik rahastamiskava, milles käsitletakse investeerimisvajadusi kõigis viies mõõtmes**, kasutades selleks kulutõhusal viisil avaliku sektori eelarvetoetust ja kaasates erasektori investeeringuid, sealhulgas rahastamisvahendite ja uuenduslike rahastamiskavade kaudu.
- Võtta arvesse **Euroopa poolaasta** raames esitatud **riigipõhiseid soovitusi** ja tagada nendega kooskõla.

1 Uue õigusliku, sotsiaal-majandusliku, poliitilise ja geopoliitilise konteksti kajastamine

Käesolevas jaotises käsitletakse seda, kuidas alates 2019. aastast energia- ja kliimapolitiika seadusandlikus, sotsiaal-majanduslikus ja geopoliitilises raamistikus toimunud märkimisväärsed muutused mõjutavad riiklike kavade ajakohastamist nii eesmärkide kui ka ulatuse vallas. Seda täiendab tabelis 1 esitatud viidete loend, milles esitatakse kokkuvõtte peamistest eesmärkidest, sihtidest ja panustest ning nende saavutamiseks vajalikest poliitikasuundadest ja meetmetest, mis on esitatud õigusaktides, strateegiates ja ettepanekutes. Liikmesriike kutsutakse üles kajastama neid viiteid oma ajakohastatud riiklike kavade projektides. Lõplikud ajakohastatud kavad peaksid kajastama kõiki uusi olulisi muutusi pidevalt muutuvast seadusandlikust, sotsiaal-majanduslikust ja geopoliitilisest kontekstist ning neis tuleks nõuetekohaselt võtta arvesse komisjoni soovitusi ajakohastatud kavade projektide kohta ⁽¹³⁾.

1.1 Kliimaneutraalsuse saavutamiseks seatud 2030. aasta eesmärkide suurendamine

Euroopa roheline kokkulepe on andnud tugeva tõuke energia- ja kliimaeesmärkide suurendamiseks, jätmata seejuures kedagi kõrvale. Euroopa kliimamäärusega muutusid õiguslikuks kohustuseks eesmärgid saavutada 2050. aastaks ELi tasandil kliimaneutraalsus ja vähendada kasvuhuonegaaside netoheidet 2030. aastaks vähemalt 55 % võrreldes 1990. aasta näitajaga. Need eesmärgid on oluliselt rangemad kui need, millel põhinesid liikmesriikide algset riiklikud kavad ⁽¹⁴⁾.

Euroopa kliimamäärusest tulenevate eesmärkide saavutamiseks ajakohastatakse paketi „Eesmärk 55“ abil 2030. aasta energia- ja kliimaraamistikku. See sunnib liikmesriike vältimatult ajakohastama oma algsetes riiklikes kavades kindlaks määratud eesmarke ja sihte ning nende saavutamiseks vajalikke poliitikasuundi ja meetmeid, eelkõige seoses CO₂ heite vähendamise (sealhulgas taastuvenergia), energiatõhususe ja energia siseturu mõõtmatega.

Suuremate eesmärkide elluviimiseks on vastu võetud ka peamised Euroopa energia- ja kliimastrateegiad, eelkõige energiasüsteemi lõimimise, ⁽¹⁵⁾ vesiniku, ⁽¹⁶⁾ avamere taastuvenergia, ⁽¹⁷⁾ päikeseenergia ⁽¹⁸⁾, kliimamuutustega kohanemise, ⁽¹⁹⁾ kestlike süsinikuringete ⁽²⁰⁾ ja energiasüsteemi digitaliseerimise ELi tegevuskava kohta ⁽²¹⁾. Komisjon on esitanud ka muid asjakohaseid strateegiaid, nimelt nullsaaste ⁽²²⁾, elurikkuse, ⁽²³⁾ metsade ⁽²⁴⁾ ning kestliku ja aruka liikuvuse ⁽²⁵⁾ kohta, et aidata saavutada kliima- ja energiaeesmärke.

⁽¹²⁾ Vt jaotis 3.4.

⁽¹³⁾ Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 9 lõike 2 kohaselt hindab komisjon ajakohastatud riiklike kavade projekte hiljemalt 6 kuud enne lõplike kavade esitamise tähtaega.

⁽¹⁴⁾ Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 2 lõige 11.

⁽¹⁵⁾ Kliimaneutraalse majanduse saavutamine – lõimitud energiasüsteem kliimaneutraalse Euroopa nimel (COM(2020) 2999 final).

⁽¹⁶⁾ Kliimaneutraalse Euroopa vesinikustrateegia (COM(2020) 301 final).

⁽¹⁷⁾ ELi strateegia avamere taastuvenergia potentsiaali kasutamiseks kliimaneutraalsuse saavutamise eesmärgil (COM(2020) 741 final).

⁽¹⁸⁾ ELi päikeseenergia strateegia (COM(2022) 221 final).

⁽¹⁹⁾ Kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise Euroopa kujundamine – ELi uus kliimamuutustega kohanemise strateegia (COM(2021) 82 final).

⁽²⁰⁾ Kestlikud süsinikuringed (COM(2021) 800 final).

⁽²¹⁾ ELi tegevuskava energiasüsteemi digitaliseerimise kohta (COM(2022) 552 final).

⁽²²⁾ Heas seisundis planeet kõigi jaoks. ELi tegevuskava „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas“ (COM(2021) 400 final).

⁽²³⁾ ELi elurikkuse strateegia aastani 2030. Toome looduse oma ellu tagasi (COM(2020) 380 final).

⁽²⁴⁾ Uus ELi metsastrateegia aastani 2030 (COM(2021) 572 final).

⁽²⁵⁾ Säästva ja aruka liikuvuse strateegia – Euroopa transpordivaldkonna edasise arengu suunad (COM(2020) 789 final).

Selle aasta alguses esitati kavas „REPowerEU“ konkreetsed meetmed, et vähendada ELi energiasõltuvust Venemaa fossiilkütustest ja kiirendada Euroopa roheline kokkuleppe rakendamist uute meetmetega, tuginedes samal ajal pakatile „Eesmärk 55“. Selle eesmärk on saavutada taskukohasem, kindlam ja säästvam energia, et luua vastupidavam energiasüsteem ja tõeline energialiit. Selle kava raames kutsus komisjon kaasseadusandjaid üles suurendama energiatõhususe direktiivi ja taastuvenergia direktiivi eesmärke. Kava „REPowerEU“ rakendamine kiirendab maagaasi ja taastuvate energiaallikate alternatiivide, eelkõige säästva biometaan, taastuvallikatest toodetud vesiniku, päikesepaneelide abil toodetud elektrienergia ja avamere tuuleenergia kasutuselevõttu ning käivitab keskpikas ja pikas perspektiivis struktuursed energiatõhususe parandamise meetmed.

Ajakohastatud riiklike kavade projektid peaksid kajastama selliseid suuremaid eesmärke. Liikmesriigid peaksid täiel määral lõimima uued ja läbivaadatud energia- ja kliimaeesmärgid, mis sisalduvad paketi „Eesmärk 55“ ja kava „REPowerEU“ ettepanekutes, ⁽²⁶⁾ isegi kui seadusandlik protsess nende vastuvõtmiseks ei ole veel lõpule viidud. Liikmesriikidel tuleks juba võtta arvesse jõupingutuste jagamise määrase ning maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse määrase (LULUCFi määrus) raames kavandatud suuremaid riiklikke eesmärke, sest kaasseadusandjad kiitsid mõlema õigusakti alusel heaks komisjoni kavandatud ambitsioonitaseme. Liikmesriikidel tuleks samuti võtta arvesse uuesti sõnastatud energiatõhususe direktiivi ja läbivaadatud taastuvenergia direktiivi uusi eesmärke.

Pärast algsete riiklike kavade koostamist töötasid liikmesriigid energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määrase alusel välja ka oma riiklikud pikaajalised strateegiad. Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määrase kohaselt **peaksid ajakohastatud riiklikud kavad olema kooskõlas nende pikaajaliste strateegiatega ning Euroopa kliimamäärukes sätestatud kliimanetraalsuse eesmärgiga.**

Ajakohastatud kavad peaksid kajastama ka Pariisi kokkuleppega seotud rahvusvahelisi sündmusi, eelkõige Glasgow' kliimakokkuleppes sätestatud protsessi leevendamise eesmärgi suurendamiseks ⁽²⁷⁾. See hõlmab mitut otsust energia- ja kliimakavade kohta, sealhulgas kivisöest toodetud elektri kasutamise järkjärgulist vähendamist, fossiilkütuste toetuste järkjärgulist kaotamist ning lisameetmete kaalumist muu kui CO₂ heite, sealhulgas metaaniheite vähendamiseks 2030. aastaks.

1.2 *Energiajulgeoleku ja taskukohasuse suurendamine, et saavutada vastupidavam energialiit*

Ajakohastatud riiklikud kavad peavad tugevdama ELi valmisolekut ja meetmeid, mille eesmärk on parandada ühist energiajulgeolekut. Hiljutine geopoliitiline olukord on põhjustanud energia hulgi- ja jaehindade enneolematu tõusu, mille aastane kõikumine oli vastavalt 360 % ja 55 % (2022. aasta august). Energiaturu äärmine volatiilsus puudutab kõiki liikmesriike, mõjutades kodumajapidamiste ostujõudu ja majanduse konkurentsivõimet. Samal ajal suurendab see survet Euroopa energiajulgeolekule.

Ajakohastatud riiklikud kavad peaksid kajastama kavast „REPowerEU“ tulenevaid meetmeid, mille abil energiasüsteem pikas perspektiivis põhjalikult ümber kujundatakse.

Gaasi hoiustamist käsitlevas uues määruises ⁽²⁸⁾ nõutakse, et liikmesriigid tugevdaksid oma energiajulgeoleku kavandamist. Väga oluline on mitmekesistada energiavarustust, uurides uusi võimalusi energiaimportideks, sealhulgas tuumkütuseid ja fossiilkütuste asendamist. Liikmesriigid peaksid oma ajakohastatud riiklikesse kavadesse lõimima energiavarustuskindlusega seotud kaalutlused, kui nad kajastavad energiaallikate jaotust.

Samuti julgustatakse liikmesriike kajastama edusamme ja kavandamist seoses taristuprojektidega, mida peetakse Euroopa roheline kokkuleppe ja kava „REPowerEU“ eesmärkide saavutamiseks oluliseks. TEN-E ⁽²⁹⁾ ja ühishuviprojektid on muutnud meie energiaturu turvalisemaks, integreeritumaks ja konkurentsivõimelisemaks. Ühishuviprojektide 5. loend ⁽³⁰⁾ ja kava „REPowerEU“ 3. lisas kirjeldatud piiratud täiendav taristu aitavad

⁽²⁶⁾ Määrus (EL) 2022/1032.

⁽²⁷⁾ Otsus 1/CMA.3.

⁽²⁸⁾ Määrus (EL) 2022/1032.

⁽²⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2022. aasta määrus (EL) 2022/869 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 715/2009, (EL) 2019/942 ja (EL) 2019/943 ning direktiive 2009/73/EÜ ja (EL) 2019/944 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 347/2013 (ELT L 152, 3.6.2022, lk 45.).

⁽³⁰⁾ Komisjoni 19. novembri 2021. aasta delegeeritud määrus (EL) 2022/564, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 347/2013 seoses liidu ühishuviprojektide loendiga (ELT L 109, 8.4.2022, lk 14.).

kõrvaldada võrkudega seotud olemasolevaid kitsaskohti ning veelgi mitmekesistada gaasitarneteid ja -varusid, tugevdada maismaa elektrivõrke ja saavutada avamere taastuenergia ambitsioonikaid eesmärges kõikides Euroopa merepiirkondades. Samal ajal ei tohiks taristuprojektid kaasa tuua sõltuvust fossiilkütustest ja kasutuskõlbmatust varast, mis takistab pikaajalist üleminekut kliimanetraalsele majandusele.

Lisaks peaksid liikmesriigid ära kasutama energiakriisile kohese reageerimise täielikku potentsiaali, et tugevdada riiklike kavade energiapuulgeoleku mõõdet.

Ajakohastatud riiklikud kavad peaksid kajastama teatist „Säästame gaasi turvalise talve nimel“⁽³¹⁾ ja nõukogu määrust, mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid,⁽³²⁾ milles on kehtestatud meetmed võimalikeks gaasitarnehäireteks valmistumiseks. Nende lühiajaliste meetmete eesmärk on solidaarsuse vaimus tugevdada ELi ühist valmisolekut. Selle raamistiku alusel vastu võetud meetmed on seotud kavaga „REPowerEU“ ja eelkõige ELi energiasäästuteatistiga.

Komisjon esitas ka kohesed meetmed energiahindade järsu tõusuga toimetulekuks. 6. oktoobril 2022 võttis nõukogu vastu erakorralised meetmed kõrgete energiahindadega toimetulekuks⁽³³⁾. Elektrinõudluse vähendamine tiptundidel koos piisava toetusega lõpptarbijatele, mis tuleneb väiksemate piirkuludega tehnoloogia tulude ülempiirist ja solidaarsuspanusest, aitab kaasa kindla ja taskukohasema energia tagamisele lähikuudel. 18. oktoobril 2022 esitas komisjon erakorralised lisaettepanekud, et piirata energiahindu ja tagada valmisolekus suurem solidaarsus⁽³⁴⁾.

Solidaarsus ja ühismeetmed on riiklikes kavades kesksel kohal, sest need mõjutavad iga liikmesriigi energiapuulgeolekut, energia taskukohasust ja lõppkokkuvõttes ELi kollektiivset vastupanuvõimet.

Ajakohastatud riiklikud kavad peaksid kajastama seda, kuidas kõrgete energiahindade mõju piiramiseks ette nähtud erakorralised meetmed on i) lõimitud keskpika perioodi kavandamisega 2030. aastaks ja ii) kooskõlas energialiidu kõigi viie mõõtmega. Kuigi nende meetmete eesmärk on pakkuda leevendust lõpptarbijatele, tuleks need kavandada nii, et need ei moonutaks Euroopa rohelise kokkuleppe pikaajalisi üldesmärges, sealhulgas CO₂ heite vähendamise, nullsaaste, elurikkuse, ressursitõhususe ja energiatõhususega seotud eesmärges. Samuti peavad need olema eelarvepoliitika seisukohast kestlikud ega tohiks ohustada energiapuulgeolekut ja võrdseid tingimusi energia siseturul.

Liikmesriikidel tuleks oma ajakohastatud riiklikes kavades kirjeldada, kuidas nad kavatsevad tuua tarbijateni odavamatest taastuvatest energiaallikatest ja vähese CO₂ heitega tehnoloogiast saadava kasu. Selleks et elektrisektor täielikult dekarboniseerida, peaksid liikmesriigid selgitama välja stiimulid paindlikkuse, (tark)võrkudesse, elektrivõrkude digitaalsetesse tugilahendustesse ja kindlasse võimsusse tehtavate investeeringute jaoks. Samuti tundub asjakohane tagada likviidsemad forvardturud ning kaitsta tarbijaid paremini ülemäärase hinnavolatilite, kõrgete hindade ja tarnijate liigsete riskide eest. Riiklikes kavades tuleks analüüsida ka seda, kuidas parandada piiriülese kaubanduse tõhusust, tagades samal ajal, et igat liiki elektrienergiaga saab liikmesriikide vahel vabalt kaubelda. Samal ajal tegeleb komisjon kiirkorras elektrituru korralduse põhjaliku ja laialdase reformimisega.

Liikmesriike kutsutakse üles kasutama parimal viisil ära riiklike kavade lõimitud lähenemisviisi ja uurima põhjalikult kavade asjakohaste mõõtmete koostoimet. Näiteks kiired edusammud hoiustamisel, energiapuulgeoleku mitmekesistamisel ja nõudlusele reageerimisel suurendavad energiapuulgeolekut ja aitavad kiirendada taastuenergia kasutuselevõttu, suurendada energiatõhusust kogu energiasüsteemis ja parandada energia siseturu lõimimist.

⁽³¹⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Säästame gaasi turvalise talve nimel“ (COM(2022) 360 final).

⁽³²⁾ Nõukogu 5. augusti 2022. aasta määrus (EL) 2022/1369, mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid (ELT L 206, 8.8.2022, lk 1.).

⁽³³⁾ Nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1854, mis käsitleb kõrgete energiahindadega seotud erakorralisi sekkumismeetmeid (ELT L 261 I, 7.10.2022, lk 1.).

⁽³⁴⁾ Ettepanek: nõukogu määrus, milles käsitletakse solidaarsuse suurendamist gaasistude parema koordineerimise, piiriülese gaasikaubanduse ning usaldusväärsete hinnavõrdlusaluste kehtestamise kaudu (COM(2022) 549 final).

Vajaduse korral tuleb teha piirkondlikku koostööd ja kasutada asjakohaseid foorumeid, et töötada välja ühismeetmed ja solidaarsusmehhanismid, millega tagatakse alternatiivsed tarned, välditakse häireid ning suurendatakse valmisolekut ja vastupanuvõimet.

Kokkuvõttes peaksid ajakohastatud riiklikud kavad kava „REPowerEU“ kohaselt kajastama ELi energiaalast välistegevust ⁽³⁵⁾. Liikmesriigid peaksid viitama asjakohastele algatustele või projektidele, mis on käivitatud või ellu viidud kooskõlas strateegiaga „Global Gateway“ ⁽³⁶⁾.

Tekstikast 2. Euroopa poolaasta kasutamine hüppelauana

Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse kohaselt peavad liikmesriigid võtma arvesse Euroopa poolaasta raames esitatud viimaseid riigipõhiseid soovitusi ⁽³⁷⁾. 2022. aasta Euroopa poolaasta riigiaruannetes²¹ on välja toodud peamised lahendamata või tekkivad makromajanduslikud probleemid, mida riiklike taaste- ja vastupidavuskavade raames võetud kohustused piisavalt ei hõlma.

Iga liikmesriigi kohta avaldatud 2022. aasta riigipõhistes soovitustes keskendutakse nendele struktuursetele probleemidele, sealhulgas kava „REPowerEU“ rakendamisele, pöörates piisavat tähelepanu sotsiaalsele õiglusele üleminekul puhtale energiale ⁽³⁸⁾. Energia- ja kliimapoliitika valdkonnas on nende soovitude eesmärk eelkõige vähendada sõltuvust Venemaa fossiilkütustest ja veelgi vähendada majanduse CO₂ heidet. Neis kutsutakse üles kiirendama taastuvenergia ja vajaliku taristu kasutuselevõttu, toetama tööjõu vajalikkust ümber- ja täiendusõpet, tegelema tööjõu ja oskuste nappusega, suurendama energiatõhusust ja võrkudevahelisi ühendusi kogu ELis. Paljude liikmesriikide puhul on soovitusel seotud ka kestliku liikuvusega, samas kui mõne üksiku liikmesriigi puhul on soovitusel seotud keskkonnanäppudega, näiteks ringmajandusega.

Oma riiklike kavade ajakohastamisel võtavad liikmesriigid täiel määral arvesse 2022. ja 2023. aasta riigipõhiseid soovitusi, mis on esitatud Euroopa poolaasta raames. Samuti peaksid need sisaldama teavet selle kohta, kuidas asjakohased poliitikasuunad ja meetmed ajakohastatud riiklike kavade igas mõõtmes aitavad kaasa energia- ja kliimaalaste riigipõhiste soovitude täitmisele.

1.3 Ausa ja õiglase ülemineku tagamine

1.3.1 Sotsiaalse ja tööhõivealase mõju leevendamine ning ausa ja õiglase energia- ja kliimapöörde saavutamine

Ajakohastatud riiklikud kavad peaksid kajastama sotsiaal-majanduslikku mõju paremini kui algsed riiklikud kavad. Õiglus ja solidaarsus on Euroopa rohelise kokkuleppe peamised eesmärgid ja selle lahutamatu osa. Kokkuleppes tunnustatakse, et ühtegi inimest ega piirkonda ei jäeta kõrvale. Energia- ja kliimapöörde sotsiaal-majandusliku mõjuga tegelemine algusest peale ning kodumajapidamiste, mõjutatud tööstusharude ja töötajate kaitsmine kogu protsessi vältel on praeguse energiakriisi lahendamise ja õiglasele ülemineku tee sillutamise eeltingimus.

Nõukogu soovitusel õiglase kliimaneutraalsusele ülemineku tagamise kohta esitatakse poliitikapaketid õiglase rohepöörde toetamiseks ning kutsutakse liikmesriike üles seda oma riiklike kavade ajakohastamise protsessis täiel määral arvesse võtma ⁽³⁹⁾. Eelkõige peaksid liikmesriigid välja töötama selged strateegiad energia- ja kliimapöörde sotsiaalsete, tööhõivealaste ja oskustega seotud tagajärgede (või muu jaotusliku mõju) kindlaksmääramiseks ja mõõtmiseks ning võtma nõuetekohaselt arvesse, kuidas neid probleeme tõhusalt lahendada. Ajakohastatud riiklikes kavades tuleks selgelt seada esikohale õiglase ülemineku rahastamine, ümber- ja täiendusõpe ning tööturu kohandamise toetamine.

Poliitikasuundade ja meetmete väljatöötamisel ja rakendamisel tuleks järgida nii kogu ühiskonda hõlmavat lähenemisviisi kui ka üksikasjalikku lähenemisviisi, milles keskendutakse kõige enam mõjutatud piirkondadele, tööstusharudele ja elanikkonnarühmadele, eelkõige neile, kes on juba haavatavas olukorras.

⁽³⁵⁾ ELi energiaalane välistegevus muutuv maailmas (JOIN(2022) 23 final).

⁽³⁶⁾ Global Gateway (JOIN(2021) 30 final).

⁽³⁷⁾ Määruse (EL) 2018/1999 artikli 14 lõige 5.

⁽³⁸⁾ Vt 2022. aasta Euroopa poolaasta riigiaruannete 8. lisa.

⁽³⁹⁾ Nõukogu 16. juuni 2022. aasta soovitus õiglase kliimaneutraalsusele ülemineku tagamise kohta (ELT C 243, 27.6.2022, lk 35.).

Tekstikast 3. Õiglase ülemineku peamised poliitikasuunad ja meetmed ajakohastatud riiklike kavade jaoks

- Edendada energiatõhususe parandamist, sealhulgas taskukohaste sotsiaaleluruumide sektoris. Võimaldada üksikisikutele rahalisi stiimuleid ja nõustamist, pöörates nõuetekohast tähelepanu omanike ja üürnike erinevatele huvidele ning eluasemekulude muutumisele.
- Pakkuda kõikidele tarbijatele ja eelkõige haavatavatele kodumajapidamistele kohandatud teavet ja nõustamist, sealhulgas digivahendite abil, selle kohta, kuidas vähendada energianõudlust ja hoida oma energiaarved väiksemad. Suunata energiasäästumeetmed suure energianõudlusega tarbimis- ja tootmistevõrudele.
- Suurendada energiatarbijate otsustuspädevust, hõlbustades juurdepääsu taastuvatest energiaallikatest toodetud energiale, lihtsustades loa andmise menetlusi ja arendades edasi omavarustamist kodanike ja taastuvenegiakogukondade kaudu, millega kaasnevad kampaaniad, pöörates erilist tähelepanu haavatavatele rühmadele ning maapiirkondades ja äärealadel (nt ELi äärepoolseimad piirkonnad ⁽⁴⁰⁾) elavatele tarbijatele.
- Ennetada otsetoetusmeetmete ja vajaliku taristu arendamise kaudu säästva transpordiga seotud probleeme, sealhulgas taskukohasus haavatavate kodumajapidamiste jaoks.
- Toetada kvaliteetsete töökohtade kättesaadavust, eelkõige avalike tööturuasutuste, kohandatud tööotsimisabi ja muude aktiivse tööturupoliitika meetmete kaudu (nt õppekursused, töölevõtmise ja töökohavahetuse stiimulid, sihipärased ja tähtajalised tööhõiveprogrammid, töökohapõhise õppe toetuskavad ja kvaliteetsed praktikakohad).
- Edendada töökohtade loomist ja ettevõtlust keskkonnahoidlikus tegevuses, näiteks rahaliste ja mitterahaliste meetmete kaudu, tagades alaesindatud ja haavatavatele rühmadele kättesaadava toetuse ning toetades ettevõtjate jaoks keskkonnahoidlike hindamiskriteeriumide edendamist.
- Tagada inimeste ettevalmistus sobivate oskuste abil, mis teevad võimalikuks kvaliteetsete töökohtade kättesaadavuse, ning tegeleda tööjõupuudusega rohe- ja digipöörde raames, edendades: 1) kaasavat haridust ja koolitust kooskõlas oskuste prognoosidega ja sidusrühmade partnerluste kaudu, nagu näiteks oskuste pakt, ⁽⁴¹⁾ 2) töökohapõhise õppe kavasid, tasustatud praktikat ja töövarjuna tegutsemise kavasid, 3) täiskasvanukoolitust täiendus- ja ümberõppeks, näiteks isiklike õppekontode, ⁽⁴²⁾ üldtunnustatud kursuste või ELi oskuste paktiga liitumise kaudu ⁽⁴³⁾.
- Tagada tasakaalustatud ja võrdne juurdepääs haridusele ja töövõimalustele kõikidel tasanditel ja kõikides sektorites, näiteks vähendades praegust soolist tasakaalustamatust, mis on seni iseloomustanud STEM-üliõpilasi ja energeetikasektorit.
- Tagada õiglased maksu- ja hüvitissüsteemid ning sotsiaalkaitse, et toetada kõige enam mõjutatud inimesi ja kodumajapidamisi, eelkõige haavatavas olukorras olevaid, sealhulgas: 1) sihtotstarbelise ja ajutise otsese sissetulekutoetuse kaudu, mis on täienduseks investeerimismeetmetele, 2) maksukoormuse nihutamise kaudu palgatulult keskkonnahoidlikele eesmärkidele ning 3) uuenduslike ühelt töökohalt teisele liikumise kavade esitamise kaudu, et tagada sissetulekukindlus tööturustaatus vahelise liikumise ajal.

⁽⁴⁰⁾ ELis on üheksa äärepoolseimat piirkonda, mis asuvad Atlandi ookeani lääneosas, Kariibi mere piirkonnas, Amazonase metsas ja India ookeanis. Kokku on need kodus 4,8 miljonile kodanikule. Äärepoolseimad piirkonnad on saared, saarestikud ja üks maismaateritoorium (Prantsuse Guajaana), mis ei kuulu Euroopa mandriosavõrku. Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 5 lõike 1 punkti e alapunkti iv kohaselt peaksid liikmesriigid taastuvenegia eesmärkide seadmisel võtma arvesse geograafilisi, keskkonnavalaseid ja looduslikke piiranguid, sealhulgas omavahel ühendamata elektrivõrkudega aladel ja piirkondades.

⁽⁴¹⁾ https://pact-for-skills.ec.europa.eu/index_en

⁽⁴²⁾ Nõukogu soovitus isiklike õppekontode kohta.

⁽⁴³⁾ Vt ka Teadusuuringute Ühiskeskuse aruanne, Czako, V., „Skills for the Clean Energy transition“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2022, JRC129676.

1.3.2 Energiaostuvõimetusega seotud pakiliste probleemide lahendamine

Taskukohasus on energialiidu prioriteet ja see peaks kajastuma ajakohastatud riiklikes kavades. Kõiki liikmesriike julgustatakse seadma energiaostuvõimetuse vähendamiseks selget, konkreetset, saavutatavat, mõõdetavat ja ajaliselt piiritletud eesmärki. Liikmesriigid hindavad energiaostuvõimetute kodumajapidamiste arvu ⁽⁴⁴⁾. Komisjoni soovitusel, mis käsitleb energiaostuvõimetust, ⁽⁴⁵⁾ on esitatud suunised selle mõõtmiseks sobivate näitajate kohta. Soovitatakse on selgitused selle kohta, kuidas energiaostuvõimetuse määratlust ja näitajaid kasutatakse ning kuidas kogutakse andmeid energiaostuvõimetuse kohta, sealhulgas riiklikul ja kohalikul tasandil.

Ajakohastatud riiklikes kavades tuleb võtta arvesse viimaseid seadusandlikke muutusi, eelkõige energiaostuvõimetuse määratlust energiatõhususe direktiivis ja kavandatavat kliimameetmete sotsiaalfondi ning eespool nimetatud nõukogu soovitusel õiglase kliimanetraalsuse ülemineku tagamise kohta.

Kui liikmesriik leiab sellise hindamise põhjal, et märkimisväärne hulk kodumajapidamisi on energiaostuvõimetud, peab ta lisama oma ajakohastatud riiklikku kavasse energiaostuvõimetuse vähendamise riikliku soovitusliku eesmärgi, sealhulgas eesmärkide saavutamise ajakava ⁽⁴⁶⁾. Võttes aga arvesse praegust energiahindade järsku tõusu, julgustatakse kõiki liikmesriike seadma eesmärgiks energiaostuvõimetuse vähendamise. Kui eesmärki ei peeta vajalikuks, peaksid liikmesriigid seda otsust põhjendama ja määrama kindlaks selles kontekstis märkimisväärseks hulgaks loetava kodumajapidamiste miinimumarvu. Peale selle tuleks riiklikes kavades kirjeldada energiaostuvõimetuse vähendamise poliitikasuundi ja meetmeid, sealhulgas sotsiaalpoliitika meetmeid ja muid asjakohaseid riiklikke programme. Liikmesriikidel tuleks kirjeldada, kuidas eesmärk kindlaks määrati ning praeguse energiahindade järsu tõusu arvessevõtmiseks peaksid nad kasutama uusimaid kättesaadavaid andmeid.

2 Valdcondlikud küsimused

2.1 Puhtale energiale ülemineku hoogustamine

Kehtestatud energijuhtimise raamistik on osutunud positiivseks, kuna ELi 2020. aasta energiatõhususe ja taastuvenergia eesmärgid ületati. Venemaa fossiilkütuste kiire ja kohustuslik asendamine nõuab puhtale energiale ülemineku ulatuslikku laiendamist, seades esikohale energiatõhususega seotud struktuurimeetmed ja tuginedes tugevale stiimulile taastuvenergia kasutuselevõtuks. Lisaks on energeetikavaldkonna digilahenduste kasutuselevõtmisel oluline roll energeetikasektori ümberkujundamise toetamisel. Kliimaeesmärkide saavutamiseks on väga oluline edendada energeetika- ja digivaldkonna osalejate vahelist koostööd ning luua energia tegevuskava ja digitaalarengu tegevuskava vahelist koostoimet. Riiklike kavade ajakohastamisel selles suunas tuleb juhtimismehhanismi potentsiaali täiel määral ära kasutada.

2.1.1 Taastuvenergia ja vesiniku kasutuselevõtu kiirendamine

Ajakohastatud riiklikud kavad peaksid olema kooskõlas läbivaadatud taastuvenergia direktiivis kavandatud suuremate eesmärkidega, tagades riikliku panuse ELi siduva üldeesmärgi saavutamisse. Riiklikud kavad peaksid samuti sisaldama selle üldeesmärgiga kooskõlas olevaid valdkondlikke panuseid ning tagama transpordisektori, kaugkütte ja -jahutuse ning tööstus- ja hoonesektori alleeesmärkide täitmise. Taastuvate energiaallikate kiire ja ulatuslik kasutuselevõtt kogu ELis on vajalik, et anda otsustav panus ELi eesmärki lõpetada järk-järgult Venemaalt pärit fossiilkütuste kasutamine ja saavutada kliimanetraalsuse eesmärk.

Kooskõlas kavaga „REPowerEU“ tuleks erilist tähelepanu pöörata maagaasi asendamisele, suurendades säästva biometaanitootmist (st peamiselt tuginedes orgaanilistele jäätmetele ning metsa- ja põllumajandusjäätmetele) ning kiirendades taastuvallikatest toodetud vesiniku kasutuselevõttu transpordi- ja tööstussektoris, mille CO₂ heidet on keerulisem vähendada.

⁽⁴⁴⁾ Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 3 lõike 3 punkt d.

⁽⁴⁵⁾ Komisjoni 14. oktoobri 2020. aasta soovitus (EL) 2020/1563, mis käsitleb energiaostuvõimetust (ELT L 357, 27.10.2020, lk 35.).

⁽⁴⁶⁾ Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 3 lõike 3 punkt d.

Ajakohastatud riiklikud kavad peaksid kajastama vajaliku taristu ja stiimulite kasutuselevõttu kooskõlas kava „REPowerEU“ eesmärgiga toota 2030. aastaks 10 miljonit tonni omaaist taastuvallikatest toodetud vesinikku ja 35 miljardit kuupmeetrit säästvat biometaanit. Lisaks tuleks kirjeldada võimalusi naftapõhiste transpordikütuste asendamiseks elektrifitseerimise ja taastuvallikatest toodetud vesiniku abil maismaatranspordis. Kooskõlas eesmärgiga importida 2030. aastaks 10 miljonit tonni vesinikku peaksid ajakohastatud riiklikud kavad kajastama ka algatusi ja meetmeid, mis on ellu viidud või mida kavandatakse, ning rahvusvahelisi partnerlusi, mis on loodud või mida loetakse eesmärgiga hõlbustada taastuvallikatest toodetud vesiniku importi.

Samuti julgustatakse liikmesriike lõimima oma ajakohastatud riiklike kavadega **säästva biogaasi ja biometaanitootmise ja kasutamise komponenti**, hinnates riikide potentsiaali ja määrares kindlaks nende saavutamise trajektooriid 2030. ja 2050. aastaks ⁽⁴⁷⁾.

Vaja on terviklikku poliitikasuundade ja meetmete raamistikku, millega edendatakse taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu kõikides asjakohastes majandussektorites. Taastuvate energiaallikate kiirem kasutuselevõtt on eriti oluline sektorites, kus edusammud on seni olnud aeglasemad (näiteks transpordi-, hoone- ja tööstussektor, eelkõige sellised tööstussektorid, mille heidet on keerulisem vähendada). Keskenduda tuleks elektrifitseerimise, taastuvenegiatehnoloogia (sealhulgas taastuvallikatest toodetud vesinik tööstussektoris) ja energia salvestamise kasutuselevõtu edendamisele ning tarbimiskajale, suurendades energiasüsteemi paindlikkust ja hõlbustades taastuvate energiaallikate süsteemiga lõimimist.

Enamiku taastuvenegiaprojektide väljatöötamise ja rakendamise seotud konkreetne probleem, mida tuleb riiklikes kavades käsitleda, puudutab loa andmist. Sellest tulenevalt peaksid liikmesriigid viima oma riikliku poliitika ja meetmed kooskõlla 2022. aasta mai taastuvenegia direktiivi muutmise ettepanekuga, ⁽⁴⁸⁾ ELi päikeseenergia strateegia ja sellega seotud soovitusega taastuvenegiaprojektidele loa andmise menetluste kiirendamise kohta ⁽⁴⁹⁾.

Oma riiklike kavasis ajakohastades peaksid liikmesriigid välja töötama ka meetmed energiaostulepingute lihtsama sõlmimise ja päritolutagatiste kohta. Kooskõlas kava „REPowerEU“ eesmärkidega tuleks poliitikas käsitleda ka taastuvenegialahenduste kasutuselevõttu hoonetes pärast hoonete energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastamise ettepanekut, eelkõige seoses kütte (nt soojuspumbad) ja katusele paigaldatavate päikeseenergia-seadmetega.

2.1.2 Struktuursetele energiatõhususe parandamise meetmetele tuginemine

Energiatõhususe parandamise meetmed võivad sageli olla odavam, turvalisim ja puhtaim viis vähendada sõltuvust Venemaalt imporditavatest fossiilkütustest ja tagada õiglane tee puhtale energiale üleminekul. Peale selle toetab vähema energia kasutamine energiavarustuskindlust ja energia salvestamist, aitab vähendada energiaostuvõimetust ja suurendada ülemaailmset konkurentsivõimet.

Ajakohastatud riiklikud kavad peaksid olema kooskõlas uuesti sõnastatud energiatõhususe direktiivis kavandatud suuremate eesmärkidega, andes riikliku panuse ELi siduva üldeesmärgi ja lõppkasutussektorite energiatarbimise osakaalu saavutamisse. Ajakohastatud riiklikud kavad peaksid sisaldama ka energiasäästukohustuse arvestamise ja meetodikaga seotud üksikasju ning nõutavat teavet üldkasutatavate hoonete renoveeritava üldpõrandapinna või samaväärse aastase energiasäästu kohta.

Ajakohastatud riiklikes kavades sisalduvad energiatõhususalased poliitikasuunad, meetmed ja programmid peaksid hõlmama kõiki energianõudluse sektoreid, sealhulgas hoone- (elu- ja teenindushooned), tööstus- ja transpordisektorit. Energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ⁽⁵⁰⁾ tuleks rakendada üldpõhimõttena ja selle rakendamist tuleks selgitada. Lisaks tuleks esitada arvutusmeetodika ja primaarenergiateguri arvutamise aluseks olevad andmed.

⁽⁴⁷⁾ Implementing the Repower EU Action Plan: investment needs, hydrogen accelerator and achieving the bio-methane targets, (SWD (2022) 230 final, lk 35).

⁽⁴⁸⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta, direktiivi 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta ja direktiivi 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust (COM(2022) 222 final).

⁽⁴⁹⁾ ELi päikeseenergia strateegia (COM(2022) 221 final); suunised liikmesriikidele taastuvenegiaprojektidele loa andmise menetluste kiirendamise heade tavade ja energiaostulepingute lihtsama sõlmimise kohta, (SWD(2022) 149 final).

⁽⁵⁰⁾ Energiaüldu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 2 lõige 18.

Hoonetega seondult tuleks ajakohastatud riiklikud kavad viia kooskõlla hoonete energiatõhususe direktiivi ettepaneku ajakohastatud ja suuremate eesmärkide ja nõuete ning suuremate jõupingutustega hoonete energiatõhusaks renoveerimiseks, et kahekordistada energiatõhusaks renoveerimise määrasid (renoveerimislaine ⁽⁵¹⁾). Ajakohastatud riiklikud kavad peaksid vastavalt riiklikes pikaajalistes renoveerimisstrateegiates võetud kohustustele sisaldama meetmeid, mida rakendatakse hoonefondi CO₂ heite järkjärguliseks vähendamiseks, sealhulgas toetavaid finants- ja tehnilise abi meetmeid, mis on samuti seotud kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavusega.

Kooskõlas kavaga „REPowerEU“ ja teatisega „ELi energiasäästukava“ ⁽⁵²⁾ peaksid liikmesriigid lisama teabe oma panuse ja selle kohta, kuidas nad kava „REPowerEU“ rakendavad, lisades meetmed käitumise muutmiseks, teavituskampaaniad ja energiasäästu soodustamiseks rakendatud või kavandatud fiskaalmeetmed.

2.1.3. Rohe- ja digipöörde täieliku potentsiaali uurimine

ELi energiasüsteemi põhjalik digipööre on samuti üks olulisemaid aspekte kava „REPowerEU“ ja Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkide saavutamisel. Energia- ja ressursitõhusus, CO₂ heite vähendamine, elektrifitseerimine ning sektorite lõimimine ja energiasüsteemi detsentraliseerimine nõuavad kõik väga suuri jõupingutusi digitaliseerimise vallas.

Liikmesriike kutsutakse üles tegema kindlaks riiklike energeetika- ja digivaldkonna meetmete, sihtide ja eesmärkide koostoimet ning analüüsima, kuidas seda poliitikasuundade ja meetmete kaudu veelgi enam ära kasutada kooskõlas ELi tegevuskavaga energiasüsteemi digitaliseerimise kohta ⁽⁵³⁾. Digitaliseerimine on keske tähtsusega tarbijate kaasatuse suurendamisel ja tulevase energiasüsteemi jaoks sobiva elektritaristu väljaarendamisel. Investeeringud elektri ülekandevõrgu digitaliseerimisse võimaldab ka energiasüsteemi kulutõhusat ümberkujundamist.

Tuginedes oma riiklikest taaste- ja vastupidavuskavadest saadud kogemustele, **julgustatakse liikmesriike samuti püüdnud saavutada koostoimet riiklike kavade ning digikümneni riiklike strateegiliste tegevuskavade vahel**, mis esitati digikümneni poliitikaprogrammi 2030 ⁽⁵⁴⁾ raames, tagamaks, et digitaristu ja -tehnoloogia aitavad kaasa kestlikule ringluspõhisele ja kliimaneutraalsele majandusele ja ühiskonnale kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppega. **Liikmesriike kutsutakse üles analüüsima, kuidas nad saaksid võimendada digikümneni protsessi ja vahendeid, eelkõige mitut riiki hõlmavaid projekte, et kiirendada rohepööret.**

2.2 Kliimamuutustega kohanemise nõuete lõimimine

Äärmuslikud ilmastikunähtused on muutumas sagedasemaks ja rängemaks. Alates algsete riiklike kavade koostamisest on kliimamuutustega kohanemise tähtsus kogu maailmas üha enam kinnitust leidnud ⁽⁵⁵⁾. 2021. aastal avaldas komisjon uue ELi kliimamuutustega kohanemise strateegia, milles rõhutati kliimamuutustele vastupanu võime riiklike eelarveraamistikega lõimimise tähtsust ja looduspõhiseid lahendusi. Euroopa kliimamääruses rõhutatakse, kui oluline on see, et valdkondlikud meetmed oleksid vastupidavad muutuva kliima võimalikule kahjulikule mõjule ⁽⁵⁶⁾.

Liikmesriike kutsutakse üles seadma oma ajakohastatud riiklikes kavades kohanemiseesmärged, et toetada energialiidu ⁽⁵⁷⁾ raames riiklike eesmärkide, sihtide ja panuste saavutamist kooskõlas ELi kliimamuutustega kohanemise strateegiaga. Kliimamuutustega seotud riskid tuleb lõimida investeerimis- ja kavandamisotsustega ning suurendada liikmesriikide kohanemisevõimet, tugevdada vastupanuvõimet ja vähendada haavatavust kliimamuutuste suhtes. Oluline on see, et nõuetekohase kavandamise korral võivad kohanemismeetmed kasu tuua ka kliimamuutuste leevendamise vallas ning parandada õiglast sotsiaalset ja majanduslikku vastupanuvõimet, võttes arvesse kliimamuutuste ja äärmuslike ilmastikuolude ebaühtlast piirkondlikku ja ühiskondlikku mõju. Kliimamuutuste leevendamise investeeringud peavad olema kliimamuutustele vastupanuvõimelised.

⁽⁵¹⁾ Teatis renoveerimislaine kohta (COM(2020) 662 final).

⁽⁵²⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi energiasäästukava“ (COM(2022) 240 final).

⁽⁵³⁾ ELi tegevuskava energiasüsteemi digitaliseerimise kohta (COM(2022) 552 final).

⁽⁵⁴⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega luuakse 2030. aasta poliitikaprogramm „Tee digikümnenisse“ (COM(2021) 574 final).

⁽⁵⁵⁾ Näiteks ÜRO kliimatippkohtumisel, ülemaailmsel kliimamuutustega kohanemise tippkohtumisel ning ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni ja Pariisi kokkuleppe erinevatel osalistel konverentsidel.

⁽⁵⁶⁾ Euroopa kliimamääruse artikli 5 kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et kliimamuutustega kohanemise poliitika on sidus, vastastikku toetav ja kasulik valdkondlikule poliitikale, ning tegema jõupingutusi kliimamuutustega kohanemise paremaks ja järjepidevaks lõimimiseks kõikidesse poliitikavaldkondadesse.

⁽⁵⁷⁾ Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 4 punkti a alapunkti 1 alapunkt iii ja I lisa.

Kohanemiseesmärgid peaksid võimaluse korral olema kvantifitseeritud ja selgelt seotud energialiidu konkreetsete eesmärkide ja poliitikaga, mida nendega toetatakse. Viited riiklike kohanemisstrateegiale või -kavale võiks lisada ajakohastatud riiklike kavade poliitikasuundade ja meetmete peatüki asjakohastesse jaotistesse. Näiteks võiks ajakohastatud riiklikes kavades määrata kindlaks, millised meetmed kaitsevad maakasutuse CO₂ sidumise potentsiaali (CO₂ heite vähendamise mõõde), elektritootmisvõimsust (energiajulgeoleku mõõde) või elamute energiasäästu (energiatõhususe mõõde) veestressi ja -nappuse, põua, üleujutuse, metsatulekahju ning kuumalaine korral. Kavandatud ja rakendatud looduspõhiseid lahendusi võib kirjeldada koos nende tegeliku või eeldatava mõjuga kliimamuutustega kohanemisele (nt kaitse kõrbestumise, linna soojussaarte, üleujutuste jms eest). Erilist tähelepanu tuleks pöörata veele, eelkõige energiasüsteemide vastupidavusele seoses struktuurse või hooajalise veenappusega. Kaaluda võib ka uuenduslikke lähenemisviise, nagu näiteks kindlustuslepingud ja fiskaalmeetmed kliimakaitse puudujääkide kõrvaldamiseks, samuti investeeringuid, mille eesmärk on säilitada elurikkus, mis aitaks kohaneda kliimamuutustega.

2.3 *Maakasutus-, metsandus- ja põllumajandussektori kavandamise parandamine*

Maakasutus-, metsandus- ja põllumajandussektoril on oluline roll ELi kliimaneutraalsuse ja kohanemiseesmärkide saavutamisel kasvuhoonegaaside heite märkimisväärse vähendamise, süsinikdioksiidi eemaldamise suurendamise ja ökosüsteemi teenuste abil, et parandada vastupanuvõimet. ELi CO₂ sidumine on pidevalt vähenenud. Põhjusteks on puidunõudluse suurenemine, raieküpsuse saavutanud metsad ja metsahäiringute sagenemine. Samal ajal on heite vähendamisega seotud edusammud ELi põllumajandussektoris püsinud muutumatuna, olenemata suuremast toetusest kliimameetmetele. Põllumajandussektori kasvuhoonegaaside peamised heiteallikad on kariloomade metaaniheide (nii soolesisese fermentatsioonist kui ka sõnnikukäitlusest) ja dilämmastikoksiidi heide, mis tuleneb keemiliste väetiste kasutusest ja sõnnikukäitlusest.

Nagu on kirjeldatud jaotises 1.1, **peaksid ajakohastatud riiklikud kavad kajastama LULUCFi määruse läbivaatamiseks kavandatud suuremaid eesmärke, määrates kindlaks riiklike eesmärkide saavutamise võimalused.** Riiklikes kavades tuleks kirjeldada, kuidas riigid kavatsevad poliitikasuundade ja meetmete ning suuremate eesmärkide abil suurendada oma maakasutus-, metsandus- ja põllumajandussektori panust ELi suuremate kliimaeesmärkide saavutamisse. Liikmesriikidel tuleks leevendus-, kohanemis- ja looduse taastamise meetmed paremini lõimida oma maakasutus-, metsandus- ja põllumajandussektoriga elurikkuse ja bioenergiaga seotud algatuste kontekstis. Hiljuti käsitleti looduse taastamise määruse ettepanekus⁽⁵⁸⁾ ka kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemisega seotud maa majandamise aspekte.

Poliitikasuunad ja meetmed peaksid kajastama kliimamuutustega kohanemise ja nende leevendamise suuremaid eesmärke, hõlmates CO₂ heidet ja muud kui CO₂ heidet ning süsinikdioksiidi eemaldamist seoses energiatõhususe, taastuvenergia tootmise ja kasutamisega ning ökosüsteemide säilitamise, kaitsmise ja taastamisega.

Tekstikast 4. Maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsandusega seotud ajakohastatud riiklike kavade sisu. Järgmiste meetmete kavandamine ja kvantifitseerimine:

- maakasutus-, metsandus- ja põllumajandussektoris tõhusate poliitiliste valikute tegemiseks, kavandamiseks ja rakendamiseks vajaliku teabekogumise- ja järelevalvesüsteemi täiustuste kindlakstegemine (nt satelliidifotode abil). Süsteem peaks hõlmama vajadust tagada ökosüsteemide kaitse ja taastamise eesmärkide tulemuslik elluviimine;
- kasvuhoonegaaside heite vähendamine seoses põllumajandussektori muu kui CO₂ heitega, sealhulgas soolesisese fermentatsiooni, sõnnikukäitluse ja väetiste käitlemise valdkonnas;
- netosidumise suurendamine maakasutus-, metsandus- ja põllumajandussektoris, sealhulgas süsinikku siduva põllumajanduse ja kauakestvate süsinikku säilitavate materjalide (nt puidupõhised ehitustooted) abil, keskendudes lõimitud lähenemisviisidele, nagu näiteks looduspõhiste lahendustele, et samuti aidata saavutada ökosüsteemide kaitse ja taastamise eesmärke, ning muudele keskkonaeesmärkidele (nt elurikkus, nullsaaste, loodusvarade amendumise peatamine);
- biomassiga seotud energiatõhususe parandamise meetmete edendamine ja rakendamine, sealhulgas bioressursipõhiste isolatsioonimaterjalidega varustamine.

⁽⁵⁸⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus looduse taastamise kohta (COM(2022) 304 final).

2.4 Metaaniheite vähendamine

Komisjon julgustab liikmesriike seadma oma ajakohastatud riiklikes kavades valdkondlikud eesmärgid ja sihid metaaniheite vähendamiseks ning määrama kindlaks asjakohased poliitikasuunad ja meetmed, võttes arvesse ELi metaanistrateegia eesmärke ⁽⁵⁹⁾.

Metaaniheite vähendamine aitab otseselt aeglustada soojenemist. Kuna metaan on osooni prekursor, vähendab selle vähendamine ka õhusaastet. Metaani globaalse soojendamise potentsiaal on 100 aasta lõikes 28 korda suurem kui CO₂-l. ELis pärineb enam kui pool inimtekkelisest metaaniheitest põllumajandusest, kusjuures kariloomad tekitavad 54 % kogu ELi metaaniheitest (enam kui 6 % ELi kasvuhoonegaaside koguheitest) ⁽⁶⁰⁾. Ligikaudu neljandik metaaniheitest pärineb hoopis tahketest jäätmetest ja reoveest ning peaaegu viiendik energeetikasektorist.

Metaani on käsitletud jõupingutuste jagamise määru ⁽⁶¹⁾, mis annab liikmesriikidele paindlikkuse valida metaaniheite vähendamiseks sobiv poliitika. Lisaks on ELil mitu valdkondlikku poliitikat, mis aitavad vähendada metaaniheidet, ⁽⁶²⁾ näiteks ühine põllumajanduspoliitika, prügiladirektiiv ning tööstusheidete direktiivi, asulareovee puhastamise direktiivi ja taastuvenergia direktiivi ettepanekud ja kavandatud läbivaatamine ning uus kavandatud määrus metaaniheite vähendamise kohta energeetikasektoris.

Tekstikast 5. Metaaniheite vähendamise poliitikasuundade ja meetmete näited

- **Põllumajandus.** Võtta kasutusele tõuaretuse stiimulid, mis parandavad tervist ja viljakust, söödakäitlust ja söödalisisandeid, et vähendada soolesisese fermentatsioonist tulenevat metaani, vältides samal ajal kompromisse muude keskkonnaprobleemide vallas, nagu näiteks ammoniaagiheide. Edendada sõnniku ladustamise meetodeid (nt läga jahutamine, läga hapestamine, sõnniku- ja lägahoidlate katmine, heite piirnormide ja seirenduete kehtestamine) ja anaeroobset kääritamist biogaasi taaskasutamise teel, et vähendada sõnnikukäitlusel tekkivat metaani, millest saadav lisakasv on sõltuvuse vähendamine maagaasi impordist ja ammoniaagiheite tekke vältimine. Edendada kestlikumat toitumist, mis hõlmab vähem punast ja töödeldud liha ning rohkem taimseid valguallikaid.
- **Tahked jäätmed ja reovesi.** Vähendada orgaaniliste jäätmete prügilasse ladestamist jäätmeid ja prügilaid käsitlevate õigusaktide täieliku ja kiire rakendamise kaudu. Jäätmete sortimine tekkekohas ja anaeroobne kääritamine koos biogaasi taaskasutamisega, et vähendada tahkete jäätmetest tekkivat metaaniheidet. Sette anaeroobne kääritamine koos biogaasi taaskasutamisega, et vähendada reoveest tekkivat metaaniheidet.
- **Energeetika.** Kooskõlas kavandatava määru ⁽⁶³⁾ metaaniheite vähendamise kohta tuleb energeetika-sektoris parandada metaaniheite mõõtmist, aruandlust ja kontrolli ning heidet tuleb vähendada lekete kohustusliku tuvastamise ja kõrvaldamise ning metaani atmosfääri laskmise ja tõrvikpõletamise keelustamise teel.

2.5 Süsinikdioksiidi pikaajalise maapõues säilitamise loimimine

Liikmesriike julgustatakse lisama oma ajakohastatud riiklikesse kavadesse jõupingutused, mis on kavandatud selleks, et võimaldada nende tööstusharudel kooskõlas direktiiviga 2009/31/EÜ oma protsessiheidet maapõues säilitamise kohtadesse püsivalt koguda ja seal säilitada. Kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamiseks on vajalik, et kogu ELis säilinud kasvuhoonegaaside heide ja selle eemaldamine sektoritest, mille heidet on keerulisem vähendada, oleksid ELis tasakaalus hiljemalt 2050. aastaks ning et EL saavutaks seejärel negatiivse heite.

⁽⁵⁹⁾ Metaaniheite vähendamise ELi strateegia (COM(2020) 663 final).

⁽⁶⁰⁾ Euroopa Keskkonnaamet.

⁽⁶¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määrus (EL) 2018/842, milles käsitletakse liikmesriikide kohustust vähendada kasvuhoonegaaside heidet aastatel 2021–2030, millega panustatakse kliimameetmetesse, et täita Pariisi kokkuleppega võetud kohustused (ELT L 156, 19.6.2018, lk 26.).

⁽⁶²⁾ Näiteks ühine põllumajanduspoliitika, prügiladirektiiv ning tööstusheidete direktiivi, asulareovee puhastamise direktiivi ja taastuvenergia direktiivi ettepanekud ja kavandatud läbivaatamine.

⁽⁶³⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse metaaniheite vähendamist energeetikasektoris ja millega muudetakse määrust (EL) 2019/942 (COM(2021) 805 final).

Mitmetel tegevusaladel, sealhulgas energiamahukatel tööstusharudel, nagu näiteks tsemendi-, raua- ja terasetööstus, alumiiniumitööstus, tselluloosi- ja paberitööstus ning rafineerimistehased, ning põllumajandussektoril on tootmisprotsessist endast tulenev protsessiheide. CO₂ kogumine ja säilitamine või süsinikdioksiidi kogumine ja kasutamine võib anda olulise panuse nende sektorite heite vähendamisse.

Lisaks võib see aidata atmosfäärist kõrvaldada CO₂ selle eemaldamise abil, näiteks bioenergia tootmine koos CO₂ kogumise ja säilitamisega, ning CO₂ kogumise otse atmosfäärist ja selle säilitamise abil. Bioenergia tootmist koos CO₂ kogumise ja säilitamisega tuleks käsitleda ajakohastatud riiklikes kavades, võttes täiel määral arvesse kestliku biomassi piiranguid ja kättesaadavust.

Tekstikast 6. CO₂ kogumise ja säilitamisega seotud eesmärkide, sihtide ja panuste seadmine

Liikmesriike julgustatakse esitama järgmist teavet:

- iga-aastane agregeeritud prognoos oma protsessiheite kohta, mida tuleb vähendada CO₂ kogumise teel;
- aastane biogeenne ja otse atmosfäärist kogutav CO₂, mida on võimalik maapõues säilitada;
- CO₂ maapõues säilitamise suutlikkus, mida on võimalik igal aastal operatiivselt kättesaadavaks teha;
- aastane CO₂ säilitamise suutlikkus, mis võib muutuda kättesaadavaks süsivesinike reservuaaride kasutusaja lõpus;
- kavandatav CO₂ transporditaristu;
- avaliku sektori rahastamistoetus investeeringuteks CO₂ kogumisse, transporti ja säilitamisse;
- muud meetmed, millega toetatakse CO₂ pikaajalise maapõues säilitamise võimaluste kasutuselevõttu.

2.6 Teadusuuringute, innovatsiooni ja konkurentsivõime mõõtme edendamine

Tuginedes algsete riiklike kavade 2020. aasta hinnangule ⁽⁶⁴⁾ ning võttes arvesse praegust geopoliitilist olukorda ja hiljutisi poliitilisi muutusi, kutsutakse liikmesriike üles tugevdama oma ajakohastatud kavades teadusuuringute, innovatsiooni ja konkurentsivõime mõõdet.

Edukaks puhta energia ja vähese CO₂ heitega tehnoloogia alaseks teadus- ja innovatsioonitegevuseks on vaja piisavalt eksperte ja ettevõtjaid, mida toetab ELi, riiklike ja piirkondlike programmide koostöös kasutamine. ELi konkurentsivõime tugevdamiseks ja rohelise kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks on väga olulised teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna selged riiklikud eesmärgid ja sihid aastani 2030 (ja vajaduse korral 2050. aastaks), tihedam liikmesriikidevaheline koostöö ning riikliku teadus- ja innovatsioonitegevuse pidev järelevalve. Need aspektid on olulised ka selleks, et ületada lõhe teadusuuringute ja innovatsiooni ning turuleviimise vahel, tugevdada ELi konkurentsivõimet ning lõpptulemusena kiirendada sellise tehnoloogia kasutuselevõttu, mis eeldatavasti mõjutab rohelise kokkuleppe eesmärke. Teadus- ja innovatsioonistrateegiad peaksid hõlmama ja toetama ka mittetehnilisi ja valdkondadevahelisi aspekte, mis on rohepöörde ja energiasüsteemi ümberkujundamise kiirendamisel kriitilise tähtsusega, stimuleerima käitumise muutumist ja kliimateadlikke elustiilivalikuid, edendama institutsioonilisi, juhtimis- ja poliitikaalaseid uuendusi, et luua soodsad tingimused kliimanetraalseks ümberkujundamiseks.

Ajakohastatud riiklikes kavades tuleks kirjeldada liikmesriikide eesmärke ja poliitikat, mille eesmärk on hõlbustada oma territooriumil kaubanduslikult kättesaadava vähese CO₂ heitega tehnoloogia, seadmete ja komponentide tootmise laiendamist (näiteks kajastades praegust olukorda ja suundumusi seoses investeeringute ja lisandväärtusega), samuti nende eesmärke ja poliitikat selle saavutamiseks kolmandates riikides tehtavate mitmekesistamise püüdluste kaudu. Kavas „REPowerEU“ on täpsustatud, et selle saavutamiseks on vaja mitmekesistada taastuvenergiaseadmete ja kriitilise tähtsusega toorainete tarneid, vähendada sektorite sõltuvust, lahendada tarneahelate kitsaskohad ja suurendada ELi tootmisvõimsust puhta energia tehnoloogia valdkonnas. Ajakohastatud riiklikud kavad peaksid paremini kajastama vähese CO₂ heitega peamise energiatehnoloogia tootmisvõimsuse ja tööstuslike väärtusahelatega seotud vajadusi.

⁽⁶⁴⁾ Kogu ELi hõlmav hinnang lõimitud riiklikele energia- ja kliimakavadele. Rohepöörde ja majanduse taastumise edendamine lõimitud energia- ja kliimakavade kaudu.

Tekstikast 7. Parimad tavad teadusuuringute, innovatsiooni ja konkurentsivõime mõõtmeparandamiseks

- Teha kindlaks puhta energia alased teadusuuringute ja innovatsiooni vajadused energia- ja kliimaeesmärkide saavutamiseks ning kirjeldada neid, sealhulgas keskkonnamõju ja õiglase ülemineku aspektid ⁽⁶⁵⁾ ning rohepöörde sotsiaal-majandusliku mõju hindamine.
- Kirjeldada teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna riiklike eesmärgi ja rahastamisesmärgi, mis kajastavad konkreetseid ja kvantitatiivseid võimalusi puhta energia konkreetse peamise tehnoloogia ning CO₂ kogumise ja säilitamisega seotud 2030. ja 2050. aasta eesmärkide saavutamiseks.
- Lõimida puhta energia väärtusahelate tööstusetapid, näiteks pöörates tähelepanu taastuvenergia tehnoloogia tootmisvõimsusele, toetades seeläbi ka Euroopa tööstussektori konkurentsivõimet.
- Uurida asjakohaste riiklike fondide ja meetmete vahelist koostoimet koos innovatsiooniplatvormide ja energiatehnoloogia strateegilise kava rakendamise tööühmadega ning vajaduse korral lähtudes ELi roheline kokkulepe neljast missioonist ⁽⁶⁶⁾.
- Parandada koostööd energiatehnoloogia strateegilise kavaga hõlmatud riikide vahel, eelkõige, kuid mitte ainult programmi „Euroopa horisont“ puhtale energiale ülemineku partnerluse kaudu.
- Kirjeldada, kuidas tõhustada koostööd ülemaailmsete partneritega puhta energia alaste teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas.
- Parandada toetust ja rahastamisvõimalusi äriinnovatsiooni vallas, sealhulgas idufirmade, kasvufirmade ja VKEde jaoks.
- Lõimida puhta energia tootmise suurendamine ja mitmekesistatud tootmisvõimsus ning vähese CO₂ heitega tehnoloogia väärtusahelad konkurentsivõimealastes riiklikesse eesmärkidesse ning poliitika-suundadesse ja meetmetesse.
- Lõimida puhtale energiale üleminekuks vajalike oskuste arendamine, ühendades selle näiteks taastuvenergiat käsitleva oskuste paktiga.
- Lõimida ringlussevõetavuse ja ringluse mõisted ning vajadus vähendada sõltuvust ning tõhusalt mitmekesistada imporditavate toorainete ja puhta energia tehnoloogia tootmiseks vajalike komponentide hankimist.
- Teha kindlaks ja kirjeldada, kuidas parandada puhta energia tehnoloogia konkurentsivõimet maailmaturul, sealhulgas peamisi tegureid ja probleeme nii sise- kui ka maailmaturul.

2.7 Kliimanetraalsuse eesmärgi lõimimine

Liikmesriigid peavad lisama oma ajakohastatud riiklikesse kavadesse aspektid, mis suurendavad sidusust ja kooskõla ELi kliimanetraalsuse eesmärgiga, tuginedes oma riiklikele pikaajalistele strateegiatele. Selleks et tagada kooskõla ja sidusust ELi kliimanetraalsuse eesmärgiga, muudeti Euroopa kliimamäärusega energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitlevat määrust, et lisada kliimanetraalsuse eesmärk energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse asjakohastesse sätetesse ⁽⁶⁷⁾. Aspektid, mille puhul liikmesriigid saavad parandada sidusust ja kooskõla, on järgmised:

- kavandatud poliitikasuundade ja meetmete mõju hindamisel analüüsida kooskõla kliimamääruse artikli 2 lõikes 1 sätestatud ELi kliimanetraalsuse eesmärgiga (energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 3 lõike 2 punkt f);
- kava analüütilises aluses kirjeldada, kuidas olemasolevad ja kavandatud poliitikasuunad ja meetmed aitavad kaasa ELi kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele, nagu on sätestatud kliimamääruse artikli 2 lõikes 1 (energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 8 lõike 2 punkt e ja I lisa 1. osa B jao punkt 5.5);

⁽⁶⁵⁾ Vt nõukogu soovitus 16. juuni 2022 õiglase kliimanetraalsusele ülemineku tagamise kohta (ELT C 243, 27.6.2022, lk 35.).

⁽⁶⁶⁾ Kliimamuutustega kohanemine, meie ookeanide ja veekogude taastamine, kliimanetraalsed ja arukad linnad, Euroopa mullakokkulepe.

⁽⁶⁷⁾ Euroopa kliimamääruse artikkel 13.

- kasvuhoonegaaside heite ja sidumisega seotud poliitikasuundade ja meetmete kehtestamisel esitada väljavaated ELi kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamiseks (energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse I lisa 1. osa A jao punkt 3.1.1.i).

3 Valdcondadevahelised aspektid, millele tuleb riiklike kavade ajakohastamisel tähelepanu pöörata

3.1 Algsetest riiklikest kavadest saadud kogemustele tuginemine

Liikmesriikide esitatud algsed riiklikud kavad on aluseks Euroopa rohelse kokkuleppe ja kava „REPowerEU“ suurematele eesmärkidele ja nende saavutamisele. Nende koostamisel järgiti energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitlevas määruses sätestatud järkjärgulist protsessi, tuginedes komisjoni ja liikmesriikide vahelistele ulatuslikele konsultatsioonidele ning sidusrühmade ja kodanikuühiskonnaga toimunud konsultatsioonidele. Komisjon hindas esimesi kavade projekte eraldi ELi tasandil ⁽⁶⁸⁾ ning esitas liikmesriikidele soovitusd ⁽⁶⁹⁾ kavade lõplikuks vormistamiseks. Lõplikud kavad esitati, kuigi mõned hilinemisega, 31. detsembriks 2019 ning komisjon hindas lõplikke kavasid eraldi ja kokkuvõtlikult ⁽⁷⁰⁾.

3.1.1 Riiklike kavade täiustamine aastani 2030

Kogu valitsemissektorit hõlmav lähenemisviis on algsete kavade koostamise keskne osa ning üks energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse peamisi põhimõtteid. See aitab parandada kooskõla energialiidu viie mõõtmega ja luua eri poliitikaaldkondade vahelist koostõimet.

Liikmesriike kutsutakse üles pöörduma oma ajakohastatud riiklike kavade lõimitud projektide ja lõplike kavade koostamisel kõikide asjakohaste ametiasutuste ja sidusrühmade poole. Asjakohased asutused peaksid tegema koostõõd oma konkreetsest haldusalast lähtuvalt, et ajakohastada riiklike kavasid ning saavutada energialiidu, Euroopa rohelse kokkuleppe, Euroopa poolaasta, taaste- ja vastupidavusrahaõtu, kava „REPowerEU“ ning ELi energia- ja kliimapolitiikaga seotud muudeõt muutustest tulenevad ühised eesmärgid. Selline protsess peaks tagama, et ametiasutused võtavad vastutuse lõimitud riiklike kavade rakendamise eest.

Liikmesriike julgustatakse tuginema oma algsetele riiklikele kavadele, võttes samal ajal täiel määral arvesse komisjoni tehtud asjaomast hindamist.

3.1.2 Koostõime lõimitud eduaruannetega

Liikmesriike julgustatakse kasutama oma ajakohastatud riiklike kavade koostamisel esimesi lõimitud riiklike energia- ja kliimaalaseid eduaruandeid. Aruandeid võib kasutada selleks, et: i) aidata kirjeldada praegust olukorda, sealhulgas kliimamuutustega kohanemist, ii) hinnata olemasolevaid puudujääke, mis takistavad esimestes riiklikes kavades kindlaksmääradud eesmärgide, sihtide ja panuste saavutamist, ning iii) teha järeldusi riiklikes energia- ja kliimaalastes eduaruannetes sisalduvate poliitikasuundade ja meetmete ning investeeringute piisavuse kohta igas mõõõtmes ja sektoris, sealhulgas nende mõju kohta õhukvaliteedile ja õhusaasteainete heitele.

Liikmesriigid esitavad riiklikud energia- ja kliimaalased eduaruanded esimest korda komisjonile 15. märõtsiks 2023 ⁽⁷¹⁾. Aruandlus ja edusammude jälgimine on energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse kaks peamist aspekti. Riiklikud energia- ja kliimaalased eduaruanded aitavad kaasa algsete riiklike kavade rakendamisel tehtud edusammude tõenduspõhisele hindamisele ning on seeläbi kasulik moodus võimalike parandamist vajavate valdkondade kindlaksmääramiseks. Eduaruandluse ja seire protsess tõõtati välja selleks, et analüüsida energia- ja kliimapolitiika rakendamist riiklikes kavades, pidades silmas liikmesriikide ja komisjoni halduskoormuse vähendamist.

⁽⁶⁸⁾ Ühiselt energialiidu ja kliimameetmete eesmärgide suunas – alus edukaks üleminekuks puhtale energiale (COM(2019) 285 final). Vt ka Economidou, M., Ringel, M., Valentova, M., Zancanella, P., Tsemekidi Tzeiranak, S., Zangheri, P., Paci, D., Ribeiro Serrenho, T., Palermo, V. ja Bertoldi, P., „National Energy and Climate Plans for 2021–2030 under the EU Energy Union“, EUR 30487 EN, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2020, ISBN 978-92-76-27013-3, doi:10.2760/678371, JRC122862.

⁽⁶⁹⁾ Riiklikud energia- ja kliimakavad | Euroopa Komisjon (europa.eu).

⁽⁷⁰⁾ Kogu ELi hõlmav hinnang lõimitud riiklikele energia- ja kliimakavadele. Rohepõõrde ja majanduse taastumise edendamise lõimitud energia- ja kliimakavade kaudu (COM(2020) 564 final).

⁽⁷¹⁾ Vastavalt energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artiklitele 17–25.

Ajakohastatud riiklike kavade analüütilises osas ning kavandatud poliitikasuundades ja meetmetes on võimalik tõhusalt ära kasutada eduaruannete tarbeks kogutud teavet. Viidates aga elektri- ja gaasiturgudele, energiahindadele ja praeguste hinnaelementide jaotusele (energia, võrgu, maksude/lõivude hinnakomponendid), peaksid liikmesriigid esitama ajakohastatud analüüsi, mis põhineb võrdlusel riiklike energia- ja kliimaalaste eduaruannete esitamise ajaga.

3.2 *Avalikkuse varajane ja kaasav osalemine kooskõlas Århusi konventsiooniga*

Nagu algsete kavade puhul, peavad liikmesriigid koostama riiklike kavade ajakohastatud versiooni dialoogis kohalike ametiasutuste, kodanikuühiskonna organisatsioonide, sotsiaalpartnerite, valdkondlike äriühingute, investorite ja muude sidusrühmadega. Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 10 kohaselt peavad liikmesriigid tagama üldsusele varajased ja tõhusad võimalused osaleda riiklike kavade väljatöötamises. Liikmesriigid on Århusi konventsiooni ⁽⁷²⁾ osalised ja seega on nad kohustatud tagama, et üldsusele tagatakse varakult ja tõhusalt võimalus osaleda ajakohastatud riiklike kavade projektide ettevalmistamises läbipaistvas ja õiglasel raamistikus ⁽⁷³⁾. Eelkõige tuleb üldsusele anda piisavalt aega eri etappides osalemiseks ja üldsusega tuleb konsulteerida, kui kõik võimalused on veel avatud ⁽⁷⁴⁾. Usaldusväärne konsulteerimine tähendab seda, et üldsusel peaks konsulteerimisperioodi alguses olema juurdepääs kõikidele asjakohastele dokumentidele, aruannetele ja eeldustele. Liikmesriike kutsutakse üles arutlema parimate tavade üle, näiteks konsultatsiooni korraldamine spetsiaalse riiklike kavade veebisaidi kaudu, mis sisaldab kogu teavet.

Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 11 kohaselt peavad liikmesriigid alustama mitmetasandilist energia- ja kliimadialoogi. Nad peavad tagama platvormi, et arutada sidusrühmadega energia- ja kliimapolitika jaoks kavandatud eri stsenaariumide ning kliimamääruses sätestatud ELi kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamise üle ⁽⁷⁵⁾. Liikmesriigid annavad selle dialoogi alustamise edenemise kohta aru riiklikes energia- ja kliimaalastes eduaruannetes. Avalike konsultatsioonide puhul julgustatakse liikmesriike tugevdama mitmetasandilist dialoogi ning tegema koostööd piirkondlike ja kohalike üksikisikute ja rühmadega, kes saavad esitada konkreetseid meetmeid. Samuti peaksid nad uurima koostöötajate olemasolevate foorumitega, näiteks linnapeade paktiga. Lisaks peavad liikmesriigid tagama tervikliku ja õigel ajal toimuva konsultatsiooni ning sotsiaalpartnerite kaasamise kooskõlas asjakohaste siseriiklike eeskirjade ja tavadega. Sotsiaaldialoog ja kogu ühiskonda hõlmav lähenemisviis on keske tähtsusega tõhusa energia- ja kliimapolitika väljatöötamisel ja rakendamisel kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtetega.

Ajakohastatud riiklikesse kavadesse peavad liikmesriigid lisama konsultatsioonide ning üldsuse seisukoha või esialgsete seisukohtade kokkuvõtte. Liikmesriigid peaksid selgitama, kuidas üldsuse seisukohti enne riiklike kavade projektide ja lõplike kavade esitamist arvesse võeti. Samuti tuleks liikmesriikidel kirjeldada, kuidas protsess võimaldas üldsusel osaleda läbipaistval ja õiglasel viisil.

3.3 *Piirkondliku koostöö tugevdamine, et tagada paremini koordineeritud reageerimine ja edendada solidaarsust*

Liikmesriike julgustatakse tugevdama piirkondlikku koostööd ajakohastatud riiklike kavade koostamisel. Sellist koostööd soovitatakse niipalju kui võimalik koordineerida loodava piirkondliku koostöö foorumi kaudu. Vajaduse korral võivad toetuse tagada ka ELi energiaplatformi ⁽⁷⁶⁾ raames loodud piirkondlikud rühmad ning ELi turu gaasivarustuskindlusega seotud piirkondlikud riskirühmad. Kuigi juhtimismehhanism on välja töötatud selleks, et ergutada liikmesriikidevahelist koostööd piiriülesel ja piirkondlikul tasandil, ⁽⁷⁷⁾ ei kasutanud liikmesriigid algsete riiklike kavade väljatöötamisel ära piirkondliku koostöö täielikku potentsiaali.

Samuti julgustatakse liikmesriike vabatahtlikkuse põhimõttel oma riiklikke kavasid osaliselt ühiselt koostama nii territoriaalsel kui ka valdkondlikul tasandil. See on võimalus vähendada liikmesriikide halduskoormust ja parandada riiklike kavade sisu. Komisjon on valmis seda koostööd hõlbustama, kui liikmesriigid seda ajakohastatud riiklike kavade projektide koostamise ajal taotlevad. Piirkondlik koostöö energia- ja kliimapolitika valdkonnas võimaldab uurida koostöötajate, mis on vajalik selleks, et tõhusalt saavutada riiklikud

⁽⁷²⁾ Århusi konventsioon (europa.eu).

⁽⁷³⁾ Århusi konventsiooni artikkel 6.

⁽⁷⁴⁾ Århusi konventsiooni artikkel 7.

⁽⁷⁵⁾ Programmi LIFE raames rahastatava projekti „NECPlatform“ eesmärk on toetada kuut ELi liikmesriiki (Bulgaaria, Horvaatia, Prantsusmaa, Itaalia, Portugal ja Rumeenia) alaliste mitmetasandilise kliima- ja energiadialoogi platvormide loomisel ja haldamisel, aidates neil järgida energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artiklit 11 energia- ja kliimapolitika vertikaalse ja horisontaalse lõimimise edendamise teel. Lisateave: Rahastamine ja hanked (europa.eu).

⁽⁷⁶⁾ ELi energiaplatform (europa.eu).

⁽⁷⁷⁾ Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikkel 12.

energia- ja kliimaeesmärgid ning tagada kavade suurema kooskõla. Koordineerimisvaldkonnad võivad hõlmata näiteks taastuvenergia ühisprojekte ja toetuskavasid (nt järjepidevad ajakavad ja meetmed ühiskava loomiseks) ning järjepidevaid lähenemisviise taastuvenergia edendamiseks piirkonnas või koostöös energiatehnoloogia strateegilise kava raames.

Liikmesriike kutsutakse üles esitama oma ajakohastatud riiklike kavade projektides kokkuvõtte piirkondlike konsultatsioonide tulemuste kohta, sealhulgas teiste liikmesriikide märkuste kohta, ning selgitama, kuidas selliseid märkusi on arvesse võetud.

Liikmesriike kutsutakse samuti üles kaasama piirkondlikke partnereid, et tagada järjepidev kavandamine ja käsitleda varustuskindlusega seotud riske. See on oluline ka selleks, et tagada piisava elektritaristu ja elektri ülekandetaristu kasutuselevõtt (füüsiline mõõde) ning edendada turgude integreerimist. Hiljutised energiapoliitikaga seotud sündmused on näidanud vajadust piirkondliku koostöö järele, et suurendada energiasüsteemi vastupanuvõimet ja valmisolekut ning kiirendada üleminekut puhtale energiale. Piirkondlik koostöö ja Euroopa solidaarsus on praegu rohkem kui kunagi varem suurim ELi väärtus, et saavutada mitmekesistatud energiavarustus, tugevdada riiklike kavade energiajulgeoleku mõõdet ja lõppkokkuvõttes saavutada vastupidavam energialiit. Piirkondliku koostöö hõlbustamiseks avaldab komisjon konkreetsed suunised kulude ja tulude jagamise kohta taastuvenergia koostööprojektides.

Komisjon kutsub liikmesriike üles esitama oma ajakohastatud riiklike kavade projektides kokkuvõtte oma osalemise kohta ELi energiaplatvormil ja sellest tööst tulenevate võimalike meetmete kohta. ELi energiaplatvorm loodi selleks, et koordineerida ELi gaasitarnete mitmekesistamiseks tehtavad tööd, saavutamaks sõltumatus Venemaa gaasiallikatest. See hõlmab osaliselt vabatahtliku mehhanismi loomist gaasi ja taastuvallikatest toodetud vesiniku ostmiseks ELi tarbeks, kasutades optimaalselt ära ELi kollektiivset poliitilist ja turukaalu. Lisaks loodi viis piirkondlikku rühma (Kagu-Euroopa, Kesk- ja Ida-Euroopa, Loode- ja Edela-Euroopa ning Balti riigid), et koostada tegevuskavad ELi energiaplatvormi tegevuse elluviimiseks.

3.4 *Rohepöörde ja õiglase üleminekuga seotud teiste kavandamisvahendite koostoime ja vastastikuste seoste täieliku potentsiaali käsitlemine*

Ajakohastatud riiklikud kavad peaksid kajastama uusi kavandamis- ja rahastamisvahendeid, mis on loodud pärast esimeste lõplike riiklike kavade esitamist 2019. aastal. Teatavate rahaliste vahendite kättesaadavus sõltub liikmesriikide konkreetsete kavade heakskiitmisest. Riiklikes kavades tuleks järjepidevalt ja lõimitult kajastada kõiki asjakohaseid poliitikasuundi ja meetmeid, mis aitavad kaasa riiklike energia- ja kliimaeesmärkide, sihtide ja panuste saavutamisele, sealhulgas muudest rahastamis- ja kavandamisvahenditest tulenevaid meetmeid ja rahastamisvõimalusi ⁽⁷⁸⁾.

3.4.1 *Taaste- ja vastupidavusraha*

On oluline, et liikmesriigid kajastaksid ajakohastatud riiklikes kavades täiel määral energia- ja kliimainvesteeringuid ning riiklike taaste- ja vastupidavuskavade reforme ⁽⁷⁹⁾ ning tugineksid neile, et saavutada oma ajakohastatud 2030. aasta eesmärgid, sihid ja kohustused. Kvantitatiivselt kujutab taaste- ja vastupidavusraha endast suurimat uut energia- ja kliimapoliitika rahastamisallikat. Kuni 2026. aasta augustini ⁽⁸⁰⁾ juhitakse riiklike taaste- ja vastupidavuskavade kaudu jätkuvalt liikmesriikide energia- ja kliimareformi ning investeerimiskavasid eri ulatuses. Riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad koostati selleks, et aidata kaasa riiklike kavade eesmärkide, sihtide ja panuste saavutamisele, võttes arvesse 2030. ja 2050. aasta suuremaid eesmärke. Kava „REPowerEU“ jaoks peaksid liikmesriigid oma riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades kajastama täiendavaid poliitikasuundi ja meetmeid, lisades eraldi REPowerEU peatüki.

⁽⁷⁸⁾ Ülevaade õiglase rohepöörde ELi rahastamisvahenditest on esitatud komisjoni talituste töödokumendi 3. lisas, mis on lisatud komisjoni ettepanekule võtta vastu nõukogu soovitus õiglase kliimaneutraalsusele ülemineku tagamise kohta (SWD(2021) 452 final).

⁽⁷⁹⁾ Kehtestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrusega (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusraha (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

⁽⁸⁰⁾ Ligikaudu 40 % riiklike taaste- ja vastupidavuskavade eraldistest on seotud kliimaeesmärkide saavutamist toetavate meetmetega ning mitu riiklikku taaste- ja vastupidavuskava ületavad oluliselt määruses kehtestatud 37 %-list kliimameetmete rahastamise künnist. 5. oktoobriks 2022 vastu võetud 26 kavas on kliimameetmetega seotud kulude kogusumma 199,9 miljardit eurot. Lisaks sisaldavad kavad 18,4 miljardi euro ulatuses täiendavaid keskkonnakulusid, võttes arvesse, et kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisele kaasa aitavate kulude kogusumma on 218,2 miljardit eurot ehk 44,1 % kogueraldisest.

Läbipaistvuse ja kooskõla tagamiseks kutsub komisjon liikmesriike üles kirjeldama selgelt riiklike taaste- ja vastupidavuskavade, sealhulgas REPowerEU peatükkide rolli ajakohastatud riiklike kavade rakendamisel. Selleks tuleks ajakohastatud riiklikes kavades esitada kvantitatiivne teave riikliku taaste- ja vastupidavuskava meetmete panuse kohta ajakohastatud kliima- ja energiaeesmärkide ja -sihtide saavutamisse, sealhulgas seoses rahastamisega. Peale selle **kutsutakse liikmesriike üles ristviitama oma ajakohastatud riiklikes kavades iga asjakohase poliitika ja meetme puhul riiklikule taaste- ja vastupidavuskavale ning REPowerEU peatükile.** Liikmesriikidel tuleks märkida, kas poliitika või meede on täielikult või osaliselt riikliku taaste- ja vastupidavuskava ning REPowerEU peatüki osa ning milline on riiklike kavade roll riiklike taaste- ja vastupidavuskavade ning REPowerEU peatükkide täiendamisel.

Vajaduse korral peaksid need sisaldama viidet nõukogu rakendusotsusele oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava hindamise heakskiitmise kohta. Liikmesriigid peaksid kaaluma selliste investeeringute ja reformide laiendamist, mis võivad veelgi kaasa aidata nende ajakohastatud riiklike kavade 2030. aasta eesmärkide, sihtide ja panuste saavutamisele.

Samuti julgustab komisjon liikmesriike ära kasutama riikliku taaste- ja vastupidavuskava raames saadud kogemusi. See võib veelgi parandada ajakohastatud riiklikes kavades sisalduvate investeeringute ja reformide üksikasjalikkust, pidades silmas kuluproгноose, rahastamist, ulatuse kirjeldust ning konkreetseid vaheeesmärke ja sihte. Nende kahe vahendi vaheline kooskõla tuleb säilitada.

Kuigi kehtivas energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitlevas määruses seda ei nõuta, julgustab komisjon liikmesriike rakendama ajakohastatud riiklike kavade poliitikasuundade ja meetmete määratlemisel olulise kahju ärahoidmise põhimõtte kriteeriume. Olulise kahju ärahoidmise põhimõtte täielik järgimine on taaste- ja vastupidavusraha kavandamise üks olulisemaid aspekte. Sellega tagatakse, et kavad aitavad kaasa rohepöördele ja kestlikule taastamisele, piirates samal ajal elurikkusele, veevarudele ja mereressurssidele tekitatavat kahju, edendades ringlust ja hoides ära reostust ning vältides sõltuvust mittekestlikest varadest ja tegevustest. Komisjon esitas tehnilised suunised olulise kahju ärahoidmise põhimõtte kriteeriumide rakendamise kohta riiklike taaste- ja vastupidavuskavadega seondult ⁽⁸¹⁾.

3.4.2 Õiglase ülemineku fond

Investeeringute kaasamiseks aastatel 2021–2027 on loodud õiglase ülemineku mehhanism, ⁽⁸²⁾ eelkõige õiglase ülemineku fond. Selle investeerimisvahendiga aidatakse Euroopa piirkondi, mida üleminek kliimaneutraalsusele kõige rohkem mõjutab, võttes arvesse nende suurt sõltuvust fossiilkütuste, sealhulgas söe, turba ja põlevkivi kaevandamisest ning CO₂-mahukatest tööstusprotsessidest. Õiglase ülemineku fond, mis on osa ühtekuuluvuspoliitikast, rakendab samuti olulise kahju ärahoidmise põhimõtet ja välistab investeeringud fossiilkütustesse. Sellega luuakse tugev juhtimisraamistik, mis keskendub õiglase ülemineku territoriaalsetele kavadele, mis on valmimas. Õiglase ülemineku territoriaalsed kavad on strateegilised dokumendid, milles selgitatakse õiglase ülemineku protsessi igas liikmesriigis ja meetmeid, mille eesmärk on leevendada eeldatavaid sotsiaal-majanduslikke tagajärgi kõige enam mõjutatud territooriumidel. Õiglase ülemineku territoriaalsed kavad on raamistik meetmetele ja investeeringutele sõest sõltuvates piirkondades ja/või piirkondades, kus tööstussektori kasvuhooonegaaside heide on suur (nt keemia-, terase- ja tsemenditööstus) ja mida üleminek kõige negatiivsemalt mõjutab.

Liikmesriigid kajastavad ajakohastatud riiklikes kavades õiglase ülemineku territoriaalsetes kavades kirjeldatud ülemineku protsessi. Liikmesriikidel tuleks selgitada 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärkide ning fossiilkütustelt ülemineku koostoitmet. Samuti tuleks kirjeldada, kuidas riiklike eesmärkide saavutamine leevendab sihipäraselt sotsiaal-majanduslikku mõju piirkondlikul tasandil.

3.4.3 Kliimameetmete sotsiaalfond

Komisjon julgustab liikmesriike lisama ajakohastatud riiklikesse kavadesse võimalikult suures ulatuses alusanalüüsi, mis on vajalik kliimameetmete sotsiaalkavade koostamiseks. Neil tuleks selgitada, kuidas nad kavatsevad kasutada kliimameetmete sotsiaalfondist saadavat tulu asjakohaste eesmärkide, sihtide ja panuste saavutamiseks. Kliimameetmete sotsiaalfondi ⁽⁸³⁾ ettepanek tehakse paketi „Eesmärk 55“ raames, et käsitleda haavatavatele kodumajapidamistele, transpordikasutajatele ja mikroettevõtjatele avalduvat sotsiaalmõju, mis võib tuleneda hoonete ja maanteetranspordi lisamisest heitkogustega kauplemise süsteemi. Kliimameetmete sotsiaalfondi eesmärk on toetada haavatavaid rühmi, et vähendada nende sõltuvust kulukatest fossiilkütustest,

⁽⁸¹⁾ COM(2021) 1054 final.

⁽⁸²⁾ Avaldatud 14. jaanuaril 2020 Euroopa rohelise kokkuleppe investeerimiskava käsitleva teatise osana.

⁽⁸³⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse kliimameetmete sotsiaalfond (COM(2021) 568 final).

muutes hooned energiatõhusamaks, vähendades hoonete kütte ja jahutusega kaasnevat CO₂ heidet (sealhulgas lõimides taastuvatest energiaallikatest toodetud energiat) ning parandades kestliku transpordi kättesaadavust. Kliimameetmete sotsiaalfondi eesmärk on ka toetada haavatavaid rühmi riiklike meetmete kaudu, tagades sihtotstarbelise ajutise otsese sissetulekutoetuse samal ajal kui rakendatakse investeerimismeetmeid.

Kui paketi „Eesmärk 55“ üle peetavad läbirääkimised on lõpule viidud, on riiklike kavade ning kliimameetmete sotsiaalkavade vahel loodud tihe seos, sest riiklikes kavades kirjeldatakse poliitikaraamistikku, kus toimub kliimameetmete sotsiaalfondi tegevus. Kliimameetmete sotsiaalkavad põhinevad kavandatud reformidel ja liikmesriikide poolt riiklike kavade kaudu võetud kohustustel. Kliimameetmete sotsiaalkavades keskendutakse kliimameetmete sotsiaalfondi rahastatavatele konkreetsetele meetmetele ja investeeringutele. Samuti tagavad need kooskõla ning edendavad koostööt riiklike kavade ning muude asjakohaste ELi programmide ja vahenditega.

3.4.4 Ühine põllumajanduspoliitika

Komisjon julgustab liikmesriike saavutama ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (riigistrateegia dokumendid) ning riiklike kavade vahelist koostööt. Liikmesriigid on oma riigistrateegia dokumentide kaudu kavandanud toetuskavad, mis hõlmavad kliima-, energia-, tervishoiu- ja elurikkuse eesmärgi. Komisjon on esitanud soovitusi ja tähelepanekuid iga liikmesriigi riigistrateegia dokumendi kohta. Peale selle on liikmesriigid kindlaks määranud või kavandanud muid kui riigistrateegia dokumentidega seotud riiklike meetmeid, mis võiksid nendele eesmärkidele kaasa aidata. Neid eesmärgi silmas pidades on liikmesriigid kohustatud oma riigistrateegia dokumente uuesti hindama ja vajaduse korral kohandama, kui jõustuvad LULUCFi määruse ja muudetud jõupingutuste jagamise määrusega (mis on veel vastu võtmata) kehtestatud suuremad eesmärgid⁽⁸⁴⁾. Liikmesriikidel tuleks ajakohastada riiklike kavade ja riigistrateegia dokumente ning uurida võimaluse korral nendevahelist koostööt.

Kahe protsessi vahelist seost saab veelgi parandada järgmiselt: i) suurendada jõupingutusi, et hinnata põllumajanduspoliitika ja -meetmete mõju kasvuhoonegaaside heite vähendamisele, ii) suurendada süsinikdioksiidi eemaldamist, ja iii) määrata kindlaks asjakohased taastuvad energiaallikad, näiteks biometaan. Komisjon ja Euroopa Keskkonnaamet korraldavad suutlikkuse suurendamist osana meetmetest, mille eesmärk on parandada kliimapoliitikat ja -meetmeid käsitlevat aruandlust⁽⁸⁵⁾.

3.4.5 Ühtekuuluvuspoliitika

Oma ajakohastatud riiklikes kavades kutsutakse liikmesriike üles kajastama koostööt olemasolevate kavandamisdokumentidega, mis on koostatud 2021.–2027. aasta ELi ühtekuuluvuspoliitika raames. ELi ühtekuuluvuspoliitika (mida rakendatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Sotsiaalfond+ ja õiglase ülemineku fondi kaudu) aitab tugevdada majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust⁽⁸⁶⁾.

Aastatel 2021–2027 keskendub ühtekuuluvuspoliitika (kaasates 392 miljardi euro väärtuses ELi investeeringuid) viiele poliitikaeesmärgile (sealhulgas üks väheste CO₂ heitega roheüleminekule kliimaneutraalse majanduse suunas) ja Euroopa rohelisele kokkuleppele. Ühtekuuluvuspoliitika fondidest kasu saamiseks peavad liikmesriigid koostama partnerluslepingud ning seejärel rakenduskavad. Rakenduskavades tuleb võtta arvesse riiklike kavade ning käsitleda neis tuvastatud probleeme. Samuti peavad liikmesriigid täitma eeltingimused, sealhulgas need, mis on seotud terviklike riiklike kavade olemasoluga, energiatõhususe, elu- ja mitteametlike renoveerimise ning taastuenergia.

3.5 Tugev analüütiline alus

Usaldusväärsed ajakohastatud riiklikudavad peavad kajastama strateegilist visiooni ning tuginema praeguste ja prognoositavate olukordade mõistlikule ja usaldusväärsele kvantitatiivsele analüüsile. Tugev analüütiline alus tagab ka selle, et kava eri osad on terviklikud ja võrreldavad. Riiklike kavade analüütiline osa algab praegusest olukorrast, sealhulgas olemasolevate poliitikasuundade ja meetmetega seotud prognoosidest⁽⁸⁷⁾, mis on pärast algsete riiklike kavade koostamist märkimisväärselt muutunud. Ajakohastatud kava praegust olukorda kajastav osa energialiidu iga viie mõõtmekoha kohta peab kajastama kõiki asjakohaseid muudatusi, mis põhinevad uusimal kättesaadaval teabel. Eelkõige tuleks võtta arvesse COVID-19 pandeemia sotsiaal- ja majandusmõju ning praegust geopoliitilist olukorda, mis mõjutab energiahindu, energia siseturgu ning energiasalvestust ja heitesuundumusi laiemalt.

⁽⁸⁴⁾ ÜPP strateegiakavade määruse (EL) 2021/2115 artikkel 120.

⁽⁸⁵⁾ Veebiseminar põllumajanduslike kasvuhoonegaaside käsitleva poliitika ja meetmete hindamise kohta, juuli 2022, vt <https://www.eionet.europa.eu/etcs/etc-cm/products/webinars-and-workshops/2021-webinar-on-the-evaluation-of-agricultural-greenhouse-gas-policies-and-measures>

⁽⁸⁶⁾ Aastatel 2014–2020 on see olnud ELi peamine kliima- ja energiainvesteeringute rahastamise allikas, mille puhul investeeringud ulatusid ligi 70 miljoni euron. Energialiitu toetav ühtekuuluvuspoliitika, Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid (europa.eu).

⁽⁸⁷⁾ Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikkel 8.

Liikmesriike julgustatakse kasutama kõige ajakohasemaid modelleerimisvahendeid ja lähenemisviise. Järgepideva lähenemisviisi tagamiseks peaksid liikmesriigid kasutama ELi heitkogustega kauplemise süsteemist tulenevaid nafta, gaasi ja söe impordihindade ning CO₂ hindade puhul samu põhiparameetreid, mida kasutatakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 18 kohases aruandluses. Liikmesriigid peaksid selgelt viitama oma analüüsi aluseks olevatele allikatele, et tagada kasutatavate andmete läbipaistvus. Komisjon kutsub liikmesriike üles võimaluse korral kasutama ametlikku Euroopa statistikat.

3.5.1 Stsenaariumid ja ajakava

Ajakohastatud riiklikes kavades kirjeldatakse praegust olukorda, ⁽⁸⁸⁾ lisades sektoripõhistest muutustest tulenevad kasvuhoonegaaside prognoosid ja energialiidu muude mõõtmete prognoosid koos olemasolevate meetmetega (st meetmetega prognoos) vähemalt kuni 2040. aastani, sealhulgas 2030. aastani ⁽⁸⁹⁾. Lisaks peaksid ajakohastatud riiklikud kavad sisaldama täiendavate kavandatud poliitikasuundade ja meetmete prognoose (st lisameetmetega prognoos) ⁽⁹⁰⁾. Need prognoosid võimaldavad hinnata selliste kavandatud poliitikasuundade ja meetmete mõju ning võrrelda nende mõju vähemalt 2040. aastani kestvate olemasolevate poliitikasuundade ja meetmete mõjuga ⁽⁹¹⁾ ⁽⁹²⁾. Samuti peavad liikmesriigid kirjeldama, kuidas olemasolevad ja kavandatud poliitikasuunad ja meetmed aitavad saavutada Euroopa kliimamääruse artikli 2 lõikes 1 sätestatud ELi kliimaneutraalsuse eesmärki ⁽⁹³⁾.

Euroopa kliimamäärusega on muudetud nõuet esitada kasvuhoonegaaside inimtekkelise heite prognoosid ⁽⁹⁴⁾ nelja järjestikuse aasta kohta, mis lõppevad numbriga 0 või 5 ning järgnevad vahetult aruandeaastale, asendades neli aastat kuue aastaga. Kuna liikmesriigid koostavad kuni 2050. aastani tehtud kasvuhoonegaaside heite prognoosid energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 18 kohaselt 15. märtsiks 2023, soovitatakse neil esitada oma ajakohastatud riiklikes kavades nii meetmetega prognoosid kui ka lisameetmetega prognoosid 2050. aastani, et kajastada ELi kliimaneutraalsuse saavutamise suundumusi.

Liikmesriigid peavad tegema lõplike stsenaariumide ja prognooside väljatöötamisel kasutatud eelduste, parameetrite ja meetodikatega seotud kõikehõlmava teabe üldsusele kättesaadavaks, võttes arvesse statistilisi piiranguid, äriliselt tundlikke andmeid ja kooskõla andmekaitse eeskirjadega ⁽⁹⁵⁾. Tulemuste läbipaistvuse, valideerimise ja võrreldavuse edendamiseks tuleks võimalikult palju kasutada avatud juurdepääsuga vahendeid ja andmeid.

3.5.2 Majandus-, sotsiaal- ja keskkonnamõju hindamine

Ajakohastatud riiklikes kavades hindavad liikmesriigid kavandatud poliitikasuundade ja meetmete või poliitikasuundade ja meetmerühmade makromajanduslikku mõju riiklikul ja vajaduse korral piirkondlikul tasandil. Võimaluse korral hinnatakse ka nende mõju tervisele, keskkonnale, konkurentsivõimele, tööhõivele, oskustele ja ühiskonnale. See peaks hõlmama võrdlust olemasolevatel poliitikasuundadel ja meetmetel või meetmerühmadel põhinevate prognoosidega, ⁽⁹⁶⁾ keskendudes eelkõige jaotusliku mõju ⁽⁹⁷⁾ ja energiaostuvõime hindamisele ⁽⁹⁸⁾. Komisjon teeb korrapäraselt kättesaadavaks selle valdkonna teadusprojektide tulemused, sealhulgas makro- ja mikromajandusliku modelleerimise, et hinnata puhtale energiale ülemineku tööhõivealast, sotsiaal- ja jaotuslikku mõju või geopoliitilisi muutusi (nt energiahindade stsenaariumid) ⁽⁹⁹⁾. Need aspektid võimaldavad toetada riiklike kavade ajakohastamist.

Liikmesriike julgustatakse käsitleda selliseid küsimusi nagu võimalikud kogu majandust hõlmavad ja valdkondlikud kitsaskohad, eelkõige seoses energiavarustuse, vee ja toorainete ning tööjõu ja oskuste kättesaadavusega. Lisaks tuleks kirjeldada eeldatavaid muutusi liikmesriikide majanduse valdkondlikus struktuuris, sest mõne tööstusharu osatähtsus väheneb, teised tööstusharud tekivad aga juurde ja/või kasvavad ning kolmandad kujunevad ümber. Sellega seoses tuleks võtta arvesse puhta energia sektori teadusuuringuid, innovatsiooni ja konkurentsivõimet käsitlevaid kaalutlusi. Samuti tuleks terviklikult hinnata energiasüsteemi ümberkujundamise positiivset mõju.

⁽⁸⁸⁾ Kooskõlas energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse I lisa B jaoga.

⁽⁸⁹⁾ Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse I lisa B jao punkti 4.2.1. alapunkt ii.

⁽⁹⁰⁾ Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse I lisa B jao punkt 5.

⁽⁹¹⁾ Vähemalt 10 aastat pärast kavaga hõlmatud ajavahemikku.

⁽⁹²⁾ Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse I lisa B jao punkti 5.1 alapunkt i.

⁽⁹³⁾ Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 8 lõike 2 punkt e.

⁽⁹⁴⁾ Riiklikud energia- ja kliimakavad | Euroopa Komisjon (europa.eu).

⁽⁹⁵⁾ Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 8 lõige 3.

⁽⁹⁶⁾ Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 8 lõike 2 punkt b.

⁽⁹⁷⁾ Vt teatis jaotusliku mõju hindamise kohta (COM(2022) 494 final).

⁽⁹⁸⁾ Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 3 lõike 3 punkt d.

⁽⁹⁹⁾ Vt näiteks projektid GD-AMEDI ja AMEDI+, mida juhivad ühiselt tööhõive, sotsiaalküsimuste ja sotsiaalse kaasatuse peadirektoraat ning Teadusuuringute Ühiskeskus. Mõlema projekti peamised väljundid esitatakse ja tehakse kättesaadavaks ühisprojekti veebisaidil.

Ajakohastatud kavades käsitletud keskkonnamõju peaks kajastama riiklike energia- ja kliimaalaste eduaruannete tulemusi ⁽¹⁰⁰⁾. Kavades tuleks võtta arvesse ka CO₂ heite vähendamise ja saasteainete heite vähendamise (reostuse kõrvaldamine) praegust ja tulevast koostoimet. Vee, energeetika ja kliima omavahelisel seotusel on energialiidu eesmärkide saavutamisel oluline roll. Äärmuslikud ilmastikunähtused, nagu põud ja kõrge temperatuur, koormavad täiendavalt elektrisüsteeme, mõjutades elektrijaamade tööd. Madal veetase süvendab Euroopa energiakriisi, mõjutades hüdroenergiat ja tuumaenergia tootmist ning siseveelaevandust. Liikmesriike kutsutakse üles kirjeldama ajakohastatud riiklikes kavades kavandatud poliitikasuundade ja meetmete mõju veemajandusele (sealhulgas põuad, üleujutused ja veenõudlus) ja veeökosüsteemidele, eelkõige energiajulgeoleku mõõtmele. Liikmesriikidel soovitatakse ajakohastatud riiklikud kavad välja töötada kooskõlas veemajanduse asjakohaste kavandamisdokumentidega, nagu näiteks veemajanduskavad, üleujutusriskide juhtimise kavad ja põuaohjekavad.

Komisjon julgustab liikmesriike töötama ajakohastatud riiklikud kavad välja, ajakohastades samaaegselt oma riiklikke õhusaaste kontrolli programme ⁽¹⁰¹⁾. Võrreldes algsete riiklike kavadega on ajakohastamisel veel arenguruumi, et parandada ja tugevdada õhusaasteainete heidet käsitleva kavandatud poliitikasuundade ja meetmete mõju hindamist. Lõimitud riiklike energia- ja kliimaalaste eduaruannete osana esitavad liikmesriigid ka teavet poliitikasuundade ja meetmete (või poliitikasuundade ja meetmerühmade) poolt õhukvaliteedile ja õhusaasteainete heitele avalduva mõju kvantifitseerimise kohta. Sellegipoolest võimaldab riiklikes kavades rakendatud hindamine liikmesriikidel seada esikohale need meetmed, mis maksimeerivad kogukasu. Lisaks peaksid poliitikasuunad ja meetmed olema kooskõlas ELi elurikkuse strateegia, ⁽¹⁰²⁾ ringmajanduse tegevuskava, ⁽¹⁰³⁾ nullsaaste tegevuskava ⁽¹⁰⁴⁾ ja Euroopa vähktõvevastase võitluse kavaga ⁽¹⁰⁵⁾.

Ajakohastatud kavades käsitletud keskkonnamõju peaks samuti kajastama kliima- ja energiapoliitika mõju elurikkusele. Kliimamuutused ja elurikkuse vähenemine on omavahel seotud. Energia- ja kliimapoliitikaga võib kaasneda koostoime, kuid ka elurikkuse arvelt tehtavad kompromissid (nt looduse taastamine või looduspõhised lahendused süsiniku sidujate arvu suurendamiseks võrreldes raadamise või metsade degradeerumisega, mis tuleneb energia saamiseks vajaliku biomassi tootmisest). Seda mõju tuleks kajastada ja kvantifitseerida ajakohastatud riiklikes kavades.

3.5.3 Ringmajanduse panuse loimimine kliimapöördega ja selle modelleerimine

Oma ajakohastatud riiklikes kavades julgustatakse liikmesriike määrama kindlaks oma peamised ringmajandust käsitlevad poliitikasuunad ja meetmed, mis mõjutavad kasvuhoonegaaside heidet, energiatarbimist ja kriitilise tähtsusega toorainete kasutamist. Ringmajandus vähendab jäätmeid (sealhulgas orgaanilisi jäätmeid, mis on metaaniheite allikas) ja esmaste ressursside (sealhulgas energia ja kriitilise tähtsusega toorained) kasutamist ning seeläbi kasvuhoonegaaside heidet. Sellega kaasneb töökohtade loomine selliste toodete läheduses, mida tuleb hooldada, uuendada või ühiselt kasutada ⁽¹⁰⁶⁾. Peale selle parandab ringlus toorainete kättesaadavust, vähendades Euroopa majanduse sõltuvust impordist. Ringmajandus loob ka uusi töökohti ja võimalusi erinevatel oskuste tasemetel, sealhulgas tööturul sageli alaesindatud rühmadele, nagu naised, puuetega inimesed ja haavatavad rühmad. Ajakohastatud riiklikes kavades tuleks ristviidata ringmajandusega seotud strateegiatele, tegevuskavadele ja õigusaktidele, millel on mõju energeetikale ja kasvuhoonegaaside heitele. Riiklikes kavades tuleks hinnata ka ringmajanduse meetmete abil saavutatud tegelikku ja eeldatavat kasvuhoonegaaside heite vähenemist, kasutades olemasolevaid modelleerimisvahendeid.

Liikmesriigid peaksid andma aru peamiste jäätme- ja roovealaste poliitikasuundade ja meetmete kohta, mille eesmärk on vähendada metaaniheidet. Need peaksid hõlmama selliste poliitikasuundade ja meetmete tegelikku ja hinnangulise mõju kvantifitseerimist kasvuhoonegaaside heitele. Samuti julgustatakse liikmesriike esitama teavet mudelite kohta, mida kasutatakse mõju hindamiseks.

⁽¹⁰⁰⁾ Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikli 14 lõige 4.

⁽¹⁰¹⁾ See ajakohastamine peaks toimuma 2023. aastal enamiku liikmesriikide puhul, st neli aastat pärast esimese riikliku õhusaaste kontrolli programmi vastuvõtmist, kooskõlas teatavate õhusaasteainete riiklike heitkoguste vähendamist käsitleva direktiivi (EL) 2016/2284 artikli 6 lõikega 3.

⁽¹⁰²⁾ COM(2020) 380 final.

⁽¹⁰³⁾ COM(2020) 98 final.

⁽¹⁰⁴⁾ COM(2021) 400 final.

⁽¹⁰⁵⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/non_communicable_diseases/docs/eu_cancer-plan_et.pdf

⁽¹⁰⁶⁾ Ringmajanduse tegevuskava (COM(2020) 98 final).

3.6 **Energia- ja kliimapöörde rahastamine – investeerimisvajaduste ühitamine olemasoleva avaliku ja erasektori rahastamisega**

Liikmesriike julgustatakse lisama oma ajakohastatud riiklikesse kavadesse põhjaliku ja järjepideva ülevaate avaliku ja erasektori investeeringutest, mis on vajalikud nende energia- ja kliimaeesmärkide, sihtide ja panuste saavutamiseks. 2020. aastal riiklike kavasad esitades määrasid kõik liikmesriigid kindlaks energiainvesteeringute vajadused, sealhulgas valdkondlikud jaotused. Siiski ei kajastanud kõik liikmesriigid energialiidu kõigi viie mõõtme investeerimisvajadusi ega ole esitanud põhjalikku ülevaadet kliimapöördega seotud investeerimisvajaduste kohta, sealhulgas kliimamuutustega kohanemise meetmed. Lisaks olid erinevate arvnäitajate esitamiseks kasutatud meetodid ja vormid sageli ebajärjepidevad. Erinevad lähenemisviisid ja analüüsides põhjalikkuse aste raskendasid hinnanguliste investeerimisvajaduste võrdlemist kõikide riiklike kavade puhul. See tähendas, et investorite jaoks ei olnud prognoositavus piisav ja see vähendas riiklike kavade üldist usaldusväärsust.

Selleks et tagada järjepidev ülevaade investeerimisvajadustest ja rahastamisest, julgustatakse liikmesriike koostama koondülevaadet iga konkreetse poliitikasuuna ja meetme või nende rühma tasandil. Iga poliitikasuuna ja meetme või nende rühma puhul kirjeldatakse teavet eeldatava vajaliku investeeringu ning selle rahastamise kohta avaliku sektori (riiklik ja ELi tasand) ja erasektori kaudu. Aruandluse aluseks võiks võtta XIII lisas esitatud vormi riiklike energia- ja kliimaalaste eduaruannete rahastamisel tehtud edusammude kohta.

3.6.1 *Investeeringuvajaduste hindamine*

Liikmesriigid esitavad oma ajakohastatud riiklikes kavades teabe eeldatavate investeerimisvahetuste kohta, mida nad kavandatud poliitikasuundade ja meetmetega seoses eeldatavasti vajavad ⁽¹⁰⁷⁾. Komisjon kutsub liikmesriike üles kirjeldama rahastamisallikaid, mis on vajalikud peamiste kavandatud poliitikasuundade ja meetmete või poliitikasuundade ja meetmerühmade jaoks (vt jaotis 3.6.2 allpool). Juba vastu võetud ja rakendatud poliitikasuundade ja meetmete puhul tuleks liikmesriikidel esitada ülevaade hinnangulistest alginvesteeringutest ja võimaluse korral tegelikest investeeringutest, kasutades võimaluse korral riiklike energia- ja kliimaalaste eduaruannete abil kogutud teavet. Võimaluse korral tuleks see ülevaade koostada peamiste poliitikasuundade ja meetmete või poliitikasuundade ja meetmerühmade lõikes. Põhjalik analüütiline alus aitab kindlaks teha investeerimisvajadused. Selliseid vajadusi saab hinnata eri viisil, kasutades täiendavaid ülevaate alla või alt üles lähenemisviise. Kuigi ülevaate alla lähenemisviisid sobivad kõige paremini alternatiivsete poliitikastsenaariumide võrdlemiseks, aitavad alt üles lähenemisviisid jälgida konkreetsete investeeringute ja reformide vajadusi.

Tekstikast 8. Head tavad hinnanguliste investeerimisvajaduste kirjeldamiseks

Läbipaistvuse parandamiseks soovitatakse liikmesriikidel eelkõige lisada oma ajakohastatud riiklikesse kavadesse järgmised aspektid:

- hinnanguliste investeerimisvajaduste arvutamiseks kasutatud meetodika kirjeldus;
- lähteolukorra kirjeldus (st stsenaarium ilma lisainvesteeringuta);
- selged andmed selle kohta, millele arvnäitajad viitavad (nt kumulatiivsed vs. iga-aastased lisainvesteeringud, nominaal- vs. diskonteeritud väärtused) ja võimaluse korral hõlmatud investeeringute liigid (nt kapital, kestvuskaubad, tegevuskulud);
- investeeringute jaotus selgelt kindlaks määratud peamiste poliitikasuundade ja meetmerühmade lõikes, võimaluse korral energialiidu viie mõõtme ja/või sektorite lõikes kooskõlas loimitud eduaruandega;
- teave eeldatava investeerimisvahetu kohta, mida on vaja iga poliitikasuuna ja meetme saavutamiseks, ning rahastamisallika kohta (avaliku sektori – riiklik, EL, sealhulgas taaste- ja vastupidavusraha – ja võimaluse korral erasektori rahastamisallikas);
- investeeringu väärtuse baasaasta ja suhteline diskontomäär.

⁽¹⁰⁷⁾ Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse I lisa punkti 5.3 alapunkt i.

3.6.2 Avaliku ja erasektori rahastamine

Liikmesriikidel soovitatakse ajakohastatud riiklikes kavades sisalduvate kõikide poliitikasuundade ja meetmete rahastamist kirjeldada nii kvantitatiivselt kui ka kvalitatiivselt. See hõlmab teavet selle kohta, kuidas ELi ja riiklikke rahastamisvahendeid kasutatakse ⁽¹⁰⁸⁾. Näiteks, kuidas kasutatakse ELi eelarvest rahastatavaid programme, nagu taaste- ja vastupidavusraha, ELi heitkogustega kauplemise süsteemi kaudu saadud tulu (sealhulgas moderniseerimisfond, innovatsioonifond ja riiklik enampakkumistulu), ja muid riiklikult kättesaadavaid rahastamisvahendeid. Kuna erinevad ELi ja riiklikud rahastamisvahendid võivad üksteist täiendada, julgustatakse liikmesriike kirjeldama, kuidas nad on loonud kulutõhusat koostoimet ja avaliku sektori rahalise toetuse kombineeritud lahendusi, kuidas välditakse topeltrahastamist ning kuidas avaliku sektori vahenditele lisaks saaks veelgi kaasata erasektori investeeringuid.

Liikmesriike kutsutakse üles kirjeldama arengupankade rolli energia- ja kliimainvesteeringute rahastamisel ning erakapitali kaasamisel. Näiteks on Euroopa Investeeringupank seadnud mitu eesmärki (nii ELis kui ka ülemaailmses tegevuses) ELi kliimapangana: 50 % panga tegevusest toetab 2025. aastaks kliimameetmeid ja keskkonnakestlikkust, kogu panga rahastamine alates 2020. aasta lõpust on viidud kooskõlla Pariisi kokkuleppega ning pank on seadnud üldeesmärgi kaasata kliima- ja keskkonnaprojektidesse praegusel kümnendil vähemalt triljon eurot.

Ajakohastatud riiklikes kavades tuleks samuti esitada ülevaade selle kohta, milline on kavandatud poliitikasuundade ja meetmete puhul erasektori eeldatav rahastamismaht. Näiteks energiatõhususe puhul tuleks liikmesriikidel esitada üksikasjalik teave erasektori eeldatava investeerimismahu kohta ja selle kohta, kuidas tarbijad kasutavad energiatõhususe laenukoode (rohelaenu, energiatõhususe hüpoteeklaenu).

4 Komisjoni hõlmav järkjärguline protsess ja edasised sammud

Komisjon eeldab, et kõik liikmesriigid järgivad energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artiklis 14 kehtestatud ajakava. Liikmesriikidel tuleks esmajärjekorras koostada lõplike ajakohastatud kavade projektid, võttes arvesse suuremaid eesmärke ja piiratud aega, mis on jäänud 2030. aastani.

Komisjon on täielikult pühendunud liikmesriikide toetamisele riiklike kavade ajakohastamisel. Eelkõige jätkab komisjon liikmesriikidega koostööd tehnilisel tasandil, et tagada edasine põhjalik teabevahetus ja esitada lisateavet käesolevate suuniste konkreetsete aspektide kohta. Komisjon korraldab asjakohaseid töörihmi ja kahepoolset teabevahetust ning osaleb valdkondlikes ja piirkondlikes struktuurides, et toetada head koostööd kogu protsessi vältel.

Lisaks korrapärasele teabevahetusele rakendab komisjon riiklike kavade ajakohastamiseks valmistumisel ja nende hindamisel mitut töövahendit, sealhulgas Euroopa poolaastat ja tehnilise toe instrumenti, ning mitut toetusmeetet ja uuringut, näiteks toetuslepinguid. Pärast seda, kui liikmesriigid on esitanud ajakohastatud riiklike kavade projektid, ⁽¹⁰⁹⁾ hindab komisjon neid ja võib esitada liikmesriikidele riigipõhiseid soovitusi, nagu on sätestatud energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitlevas määruses.

Liikmesriikide ja komisjoni vahelise järkjärgulise protsessi raames hindab komisjon riiklikke kavasid energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse nõuete alusel, võttes täiel määral arvesse ka käesolevas dokumendis esitatud suuniseid. Komisjon pöörab erilist tähelepanu sellele, kas liikmesriikide seatud eesmärgid, sihid ja panused on energialiidu toimimise ühiseks saavutamiseks küllaldased, sealhulgas need, mis on kehtestatud asjakohastes õigusaktides, mille üle praegu läbirääkimisi peetakse, ning individuaalsete kavade hindamisel.

⁽¹⁰⁸⁾ Energialiidu olukorda käsitlev 2022. aasta aruanne (COM(2022) 547 final) sisaldab kättesaadavate ELi rahastamisvahendite loendit.

⁽¹⁰⁹⁾ Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikkel 31.

Tabel 1

Peamised eesmärgid, sihid ja panused ning õigusaktides, strateegiates ja ettepanekutes esitatud poliitikasuunad ja meetmed

Märkus. See tabel ei ole ammendav, vaid sisaldab pigem kokkuvõtet põhiaspektide kohta, mida tuleb riiklike kavade ajakohastamisel arvesse võtta.

Algatus	Viide	Liik	Eesmärgid ja sihid	Poliitikasuunad ja meetmed
Euroopa roheline kokkulepe Euroopa kliimamäärus	COM(2019) 640 final Määrus (EL) 2021/1119	Teatis Vastuvõetud õigusaktid	— Kliimaneutraalsus ELi tasandil 2050. aastaks. — Suurendada ELi kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärki 2030. aastaks vähemalt 50 %-ni, püüeldes 55 % suunas.	Ei rakendata.
Kliimaneutraalse majanduse saavutamine – lõimitud energiasüsteem kliimaneutraalse Euroopa nimel	COM(2020) 299 final	Teatis	— Lisaeesmärgid puuduvad.	Meetmed: — kasutada energiasüsteemi lõimimist, et tasakaalustada elektri ülekandevõrku ja tagada taastuvelektri lõimimine; — ühendada kütte- ja elektrisektor, et tagada taastuvate energiaallikate suurem lõimine mõlemaga; — ühendada erinevad lõppkasutussektorid ja energeetikasektor, et tagada heitsoojuse kasutamine; — tagada elektrisõidukite kasutajatele andmete kättesaadavus.
Kliimaneutraalse Euroopa vesinikustrateegia	COM(2020) 301 final	Teatis	— ELis on 2024. aastaks 6 GW elektrolüüsi-seadmeid vesiniku tootmiseks taastuvallikatest ja 2030. aastaks 40 GW elektrolüüsi-seadmeid vesiniku tootmiseks taastuvallikatest.	Ei rakendata.
Komisjoni soovitus energiaostuvõimetuse kohta	COM(2020) 9600 final	Teatis	— Lisaeesmärgid puuduvad.	Meetmed: — vähendada ja/või leevendada energiaostuvõimetust energiatõhususe abil; — tagada energia kättesaadavus kõikidele tarbijarühmadele, eelkõige kõige haavatavamatele.
ELi strateegia avamere taastuvenergia potentsiaali kasutamiseks kliimaneutraalsuse saavutamise eesmärgil	COM(2020) 741 final	Teatis	— Ülesseatud võimsus 2030. aastaks vähemalt 60 GW meretuuleenergia ja vähemalt 1 GW ookeanenergia puhul, et saavutada 2050. aastaks vastavalt 300 GW ja 40 GW. — Liikmesriigid lõimivad avamere taastuvenergia edendamise eesmärgid oma riiklike mereruumi planeerimise kavadega.	Ei rakendata.

Kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise Euroopa kujundamine – ELi uus kliimamuutustega kohanemise strateegia	COM(2021) 82 final	Teatis	— Kliimamuutustele vastupanuvõimeline ühiskond, mis on täielikult kohanenud kliimamuutuste vältimatu mõjuga.	— Strateegias on 48 avaliku poliitikaga seotud kohustust. — Looduspõhiste lahenduste kasutuselevõtt, et aidata vähendada kliimariske ja terviseohte, suurendada kliimakaitset ning tagada magevee kättesaadavus. — Põuaohjekavad, meetmed pinnase veeäilitusvõime suurendamiseks ja vee ohutuks taaskasutamiseks.
„Eesmärk 55“: ELi 2030. aasta kliimaeesmärgi saavutamine teel kliimanetraalsuseni	COM(2021) 550 final	Teatis	Ei rakendata (eesmärgid on esitatud kaasnevates ettepanekutes).	Ei rakendata (meetmed on esitatud kaasnevates ettepanekutes).
Uuesti sõnastatud energiatõhususe direktiiv ⁽¹⁾	COM(2021) 558 final	Seadusandlik ettepanek	— ELi tasandil energiatõhususe eesmärk 9 % 2030. aastaks ja liikmesriikide kohandatud panus selle eesmärgi saavutamisse. — Energiasäästukohustus – energiaostuvõimetusest ja taskukohastest sotsiaaleluruumidest tuleneva energiasäästu alleesmärk. — Eesmärk vähendada kõikide avaliku sektori asutuste lõppenergia kogutarbimist. — Nõue renoveerida kõik üldkasutatavad hooned, et saavutada peaaegu heitevabad hooned.	— Meetmed, mis kajastavad energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet. — Meetmed energiatõhusate riigihangetega seotud takistuste kõrvaldamiseks. — Nimekiri avaliku sektori asutustest, kes peavad aitama saavutada eesmärki vähendada avaliku sektori asutuste lõppenergia kogutarbimist. — Meetmed energiasäästunõude täitmiseks. — Meetmed, mis on seotud energiasüsteemi ümberkujundamise, jaotus- ja ülekandesektoritega, sealhulgas töhusa kaugkütte ja -jahutuse taristuga. — Meetmed energiaauditite ja energiauhtimissüsteemide edendamiseks. — Kütte ja jahutuse põhjalik hindamine (rakendatakse 2024. aasta lõplike riiklike kavade puhul). — Meetmed, millega edendatakse ja hõlbustatakse lõpptarbijate ja lõppkasutajate töhusat energiakasutust. — Meetmed, millega ergutatakse avaliku sektori asutusi rakendada suurte hoonete renoveerimise puhul energiatõhususe lepinguid. — Meetmed energiateenuste edendamiseks avalikus sektoris. — Energiatõhususe valdkonna kutsealade sertifitseerimis- ja/või samaväärsed kvalifikatsioonisüsteemid. — Energiatõhususe programmide ja kavade rahastamine.

Taastuenergia direktiivi läbivaatamine (peamine) [1]	COM(2021) 557 final	Seadusandlik ettepanek	— Taastuvate energiaallikate osakaalu ELi tasandi eesmärgi suurendamine 2030. aastaks 40 % võrra ja liikmesriikide kohandatud panus selle eesmärgi saavutamisse. — Transpordisektori kasvuhoonegaaside heitemahukuse vähendamise eesmärgi suurendamine. — Täiustatud biokütuste alleesmärgi suurendamine 2025. ja 2030. aastaks. — Uued alleesmärgid muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud vedelate ja gaasiliste transpordikütuste jaoks. — Küttes ja jahutuses taastuenergia osakaalu uus iga-aastane suurenemine, sealhulgas kohustuslik suurenemise määr ja liikmesriikide vabatahtlik suurenemise lisamäär. — Kaugkütte ja -jahutuse osakaalu soovituslik iga-aastane suurenemine. — Uued soovituslikud võrdlusalused taastuenergia osakaalu kohta riiklikus ehitussektoris 2030. aastal. — Taastuvate energiaallikate osakaalu uus soovituslik iga-aastane suurenemine tööstussektoris aastatel 2021–2030. — Uus eesmärk muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud vedelate ja gaasiliste transpordikütuste jaoks tööstussektoris 2030. ja 2035. aastaks.	— Taastuenergia tootmise ühisprojektid (artikkel 9). — Taastuvate energiaallikate projekteerijate ja paigaldajate sertifitseerimise kavad (artikkel 18). — Süsteemi loimimise meetmed (artiklid 20 ja 20a). — Meetmed, mille eesmärk on saavutada taastuenergia osakaalu keskmine iga-aastane suurenemine küttes ja jahutuses kooskõlas artikli 24 lõigetega 1 ja 2, ning meetmed, mida rakendatakse artikli 23 lõike 4 loendi kohaselt. — Taastuvatest energiaallikatest toodetud energia riikliku potentsiaali hindamine (artikli 23 lõige 1a). — Meetmed, mille eesmärk on saavutada taastuenergia osakaalu keskmine iga-aastane suurenemine kaugküttes ja -jahutuses. — Meetmed taastuenergia osakaalu suurendamiseks jahutuses ja kaugjahutuses. — Raamistik sektorite energiavõrkudevaheliseks loimiseks. — Transpordisektori kohustustest tulenev krediitmehhanism (artikkel 25). — Meetmed, mis on seotud kestlikkuskriteeriumidega, sealhulgas metsa biomassi taastuenergia mitte-eelisarendusaladega. — Meetmed, millega tagatakse biomassi astmelise kasutamise põhimõtte.
Metaaniheite vähendamine energeetikasektoris	COM(2021) 805 final	Seadusandlik ettepanek	Ei rakendata.	— Metaaniheite vähendamise kavad ning mahajäetud kaevanduste metaaniheite ja mitteaktiivsete puuraukude mõõtmine.
Piiril kohaldatav süsinikdioksiidi kohandusmehhanism	COM(2021) 564 final	Seadusandlik ettepanek	— Konkreetsetes ELi tolliterritooriumile imporditud kaupades sisalduvate kasvuhoonegaaside heite käsitlemine, et vältida kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu.	Ei rakendata.

Energia maksustamise direktiivi läbivaatamine	COM(2021) 563 final	Seadusandlik ettepanek	— Tagada, et energiatoodete ja elektrienergia maksustamist reguleerivad selged normid aitaksid jätkuvalt kaasa siseturu sujuvale toimimisele, tagades samal ajal, et maksustamine kajastaks paremini nende mõju keskkonnale ja tervisele.	— Meetmed energiatoodete ja elektrienergia maksustamiseks kooskõlas direktiiviga.
Võrdsete võimaluste tagamine säästva lennutranspordi jaoks (algatus „ReFuelEU Aviation“) (²)	COM(2021) 561 final	Seadusandlik ettepanek	— Säästvad lennukikütused moodustavad 2025. aastal 2 % lennukikütustest, 2030. aastal 5 % ja 2050. aastal 63 %.	Ei rakendata.
Taastuvkütuste ja vähese CO ₂ heitega kütuste kasutamine meretranspordis (algatus „FuelEU Maritime“) (²)	COM(2021) 562 final	Seadusandlik ettepanek	— Laeva pardal kasutatava energia kasvu- hoonegaaside heitemahukuse piirmäär. — Kohustus kasutada sadamates kaldaäärset elektritoidet või heitevaba tehnoloogiat.	Ei rakendata.
Alternatiivkütuste taristu kasutuselevõtt (²) (³)	COM(2021) 559 final	Seadusandlik ettepanek	— Riiklikud eesmärgid piisava alternatiivkü- tuste taristu kasutuselevõtuks liidus maanteesõidukite, laevade ja lennujaama- des seisvate lennukite jaoks.	Ei rakendata.
Heitkogustega kauplemise süsteem (peamine) – kaasa arvatud merendus-, hoone- ja transpordisektor	COM(2021) 551 final	Seadusandlik ettepanek	— ELi heitkogustega kauplemise süsteemiga hõlmatud sektorite heide on võrreldes 2005. aasta tasemega 2030. aastaks 61 % väiksem. — Vähendada 2030. aastaks hoone- ja maanteetranspordisektori heidet 43 % võrreldes 2005. aasta tasemega.	— CO ₂ hinnastamine ja kliimameetmete rahastamine enampak- kumistulu, moderniseerimisfondi ja innovatsioonifondi kaudu koos turustabiilsusreserviga, mis on CO ₂ -turu stabiil- suse tagamise vahend.
Heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreserv	COM(2021) 571 final	Seadusandlik ettepanek	— Turu prognoositavuse tagamiseks säilita- takse turustabiilsusreservi praegused parameetrid pärast 2023. aastat – reservi lisamise määr on 24 % ja reservi paiguta- tavate LHÜde miinimumkogus on 200 miljonit.	Ei rakendata.

Heitkogustega kauplemise süsteem ja lennundus	COM(2021) 552 final	Seadusandlik ettepanek	— Lõpetada järk-järgult lennunduse jaoks lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamine täielikult 2027. aastaks ning stabiliseerida lennunduse lubatud heitkoguse ühikute üldkogus praegusel tasemel, rakendades heitkogustega kauplemise süsteemi lineaarset vähendamistegurit.	Ei rakendata.
Heitkogustega kauplemise süsteem seoses CORSIA kohta teavitamisega	COM(2021) 567 final	Seadusandlik ettepanek	Ei rakendata.	Ei rakendata.
Kliimameetmete sotsiaalfond	COM(2021) 568 final	Seadusandlik ettepanek	Ei rakendata.	— Riiklik kliimameetmete sotsiaalkava. — Meetmed hoonete energiatõhususe suurendamiseks. — Meetmed hoonete kütte ja jahutuse CO ₂ heite vähendamise eesmärgi suurendamiseks. — Meetmed, millega tagatakse parem juurdepääs heiteta ja vähese heitega liikuvusele ja transpordile.
Õiglase ülemineku fond	Määrus (EL) 2021/1056	Vastuvõetud õigusaktid	Ei rakendata.	— Artikli 8 alusel toetatavad meetmed.
Jõupingutuste jagamise määruse läbivaatamine	COM(2021) 555 final	Seadusandlik ettepanek	— Suurendada ELi kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärki 2030. aastaks jõupingutusi jagavates sektorites 40 %-ni võrreldes 2005. aasta tasemega ning jaotada ELi eesmärgid siduvateks riiklikeks eraldisteks.	Ei rakendata.
Maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse määruse läbivaatamine	COM(2021) 554 final	Seadusandlik ettepanek	— Süsinikdioksiidi eemaldamise suurem ELi eesmärk 2030. aastaks maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse sektoris 310 miljonit tonni ning riiklikud siduvad eesmärgid aastateks 2026–2030. — Seada eesmärgiks saavutada maasektoris 2035. aastaks kliimaneutraalsus.	— Lõimitud leevenduskavad maasektori jaoks. — Seosed elurikkuse ja looduse taastamisega.
Sõiduautode ja kaubikute CO ₂ heide	COM(2021) 556 final	Seadusandlik ettepanek	— Sõiduautod: ELi sõidukipargi 2030. aasta heite sihttase võrdub 2021. aasta sihttasemega, mida on vähendatud 37,5 %. 2035. aasta sihttase on 100 %-line vähendamine. — Tarbesõidukid: ELi sõidukipargi 2030. aasta heite sihttase võrdub 2021. aasta sihttasemega, mida on vähendatud 31 %. 2035. aasta sihttase on 100 %-line vähendamine.	Ei rakendata.

Uuesti sõnastatud hoonete energiatõhususe direktiiv	COM(2021) 802 final	Seadusandlik ettepanek	— Riiklikult kehtestatud eesmärgid, et tagada 2050. aastaks väga energiatõhus ja vähese CO₂ heitega riiklik hoonefond ning muuta olemasolevad hooned heitevabadeks hooneteks. — Uued energiatõhususe miinimumstandardid. — Liginullenergiahoone määratluse ajakohastamine uute ja olemasolevate hoonete jaoks.	— Riiklik hoonete renoveerimise kava. — Toetusmeetmed energiatõhususe miinimumstandardite järgimise tagamiseks (artikli 9 lõige 3).
Vesinik/gaas Määruse läbivaatamine	COM(2021) 804 final	Seadusandlik ettepanek	Ei rakendata.	— Ennetavad ja erakorralised meetmed gaasivarustuskindluse tagamiseks. — Küberjulgeolekuga seotud meetmed.
Vesinik/gaas Direktiivi läbivaatamine	COM(2021) 803 final	Seadusandlik ettepanek	Ei rakendata.	— Meetmed, mis toetavad vesinikuturgu, eelkõige taristut. — Meetmed, mis käsitlevad tarbijate õigust vesinikule.
Soovitus õiglase kliimaneutraalsusele ülemineku tagamise kohta	2022/C 243/04	Nõukogu soovitus	— Tagada, et ELi üleminek kliimaneutraalsele ja keskkonnakestlikule majandusele 2050. aastaks oleks õiglane ega jäta kedagi kõrvale.	— Terviklikud ja järjepidevad poliitikapaketid, mis käsitlevad järgmist: a) kvaliteetse tööhõive aktiivne toetamine; b) haridus, koolitus ja elukestev õpe; c) õiglased maksusoodustuste süsteemid ja sotsiaalkaitse; d) esmatähtsate teenuste / eluaseme kättesaadavus.
Varustuskindlus ja taskukohased energiahinnad: võimalused koheste meetmete võtmiseks ja järgmiseks talveks valmistumiseks	COM(2022) 138 final	Teatis	Ei rakendata.	— Rahaline hüvitis jae- ja hulgimüügiturul, näiteks sissetulekutoetus, vähendatud maksustamine, energiavahendajaga mudel. — Kindlaksmääratud hind tootjatele.
Gaasi hoiustamise tasemega seotud kohustused	Määrus (EL) 2022/1032	Määrus	— 1. novembriks 2022 gaasi hoiustamise tase vähemalt 80 %, mis tõuseb järgnevatel aastatel 90 %-ni. — Riiklikud eesmärgid energiasüsteemi paindlikkuse suurendamiseks, sealhulgas energia salvestamiseks.	— Meetmed, millega tagatakse, et järgmistel aastatel täidetakse täitmistrajektorid ja -eesmärgid ning tagatakse maa-aluste hoidlate täitmine. — Koos liikmesriikidega koordineerimiseks kehtestatud meetmed.

Kava „REPowerEU“	COM(2022) 230 final	Teatis	— Riiklikud eesmärgid Venemaa gaasi järkjärguliseks kasutuselt kõrvaldamiseks. — Riiklikud eesmärgid energia- ja tarneallikate mitmekesistamiseks ELi mittekuuluvate riikide kaudu. — Riiklikud eesmärgid Venemaa fossiilkütuste asendamiseks omamaiste energiaallikatega, eelkõige taastuvenergia ja vähese CO₂ heitega gaasiga. — Taastuvallikatest toodetud gaasi tootmise eesmärgid, eelkõige aidates suurendada metaani tootmist 2030. aastaks 35 miljardi kuupmeetrit. — Vesiniku tootmise eesmärgid.	— Läbivaadatud ennetavad tegevuskavad ja hädaolukorra lahendamise kavad. — Gaasi ja nafta tarneteede mitmekesistamine. — Kütteallikate mitmekesistamine. — Liikmesriikidevahelised solidaarsusmehhanismid. — Meetmed piirkondliku koostöö ja suhete edendamiseks rahvusvaheliste partneritega. — Poliitikasuunad ja meetmed, millega luuakse tingimused üleminekuks fossiilkütustelt taastuvallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaasile, eelkõige säästvale biometaanile ja saastevabale vesinikule.
ELi energiasäästukava	COM(2022) 240 final	Teatis	Ei rakendata.	— Nõudluse lühiajalise vähendamise meetmed. — Energiatõhususe tugevdamise meetmed, mis on loetletud teatise punktis 3.2. — Meetmed, millega suurendatakse transpordisektori energiatõhusust ja soodustatakse üleminekut tõhusatele taastuvenergia algatustele. — Selliste investeeringutega kaasnevad rahastamismeetmed.
ELi päikeseenergia strateegia	COM(2022) 221 final	Teatis	— ELi fotoelektrilise päikeseenergia tootmisvõimsus on 2030. aastaks peaaegu 600 GW. — Riiklikud eesmärgid taastuvenergia kogukonna loomiseks igas omavalitsusüksuses, kus elab üle 10 000 inimese.	— Meetmed, mis võimaldavad kortermajades omatarbeks toodetud energia tõhusat tarbimist (II taastuvenergia direktiivi rakendamine). — Meetmed, millega tagatakse energiaostuvõimetutele kodumajapidamistele ja haavatavatele tarbijatele päikeseenergia kättesaadavus. — Investeermisraamistik ja meetmed päikeseenergiasse investeerimise kiirendamiseks koos renoveerimise, salvestamise ja soojuspumpadega. — Meetmed juba paigaldatud süsteemide kulutõhusa laiendamise haldustakistuste kõrvaldamiseks. — Meetmed, millega toetatakse päikesepaneelarhitektuuri rakendamist uute hoonete ja renoveerimise korral. — Meetmed taastuvenergiakogukondade ja kodanike energiakogukondade arendamisega seotud põhjendamatute takistuste hindamiseks ja kõrvaldamiseks. — Meetmed päikeseenergia uuenduslike vormide kasutuselevõtu seotud takistuste kõrvaldamiseks.

ELi energiaalane välistegevus muutuvus maailmas	COM(2022) 23 final	Teatis	Ei rakendata.	— Meetmed ELi ettevalmistamiseks saastevaba vesinikuga kauplemiseks, seades esikohale kohaliku elanikkonna energia- ja veevajaduse. — Meetmed, millega hõlbustatakse energiatõhususe ja -säästu investeeringute kättesaadavust ja neile juurdepääsu.
Taastuvenergiadirektiivi, hoonete energiatõhususe direktiivi ja energiatõhususe direktiivi muudatused	COM(2022) 222 final	Seadusandlik ettepanek	— Taastuvenergieeesmärgi suurendamine ELi tasandil 2030. aastaks 45 % võrra. — Energiatõhususeesmärk ELi tasandil 2030. aastaks 13 % ja liikmesriikide kohandatud panus selle eesmärgi saavutamiseks. — Riiklikud eesmärgid, mis on seotud taastuvenergia eelisarendusalade määramisega.	— Selliste valdkondade kaardistamine, mis on vajalikud riiklike panuste saavutamiseks ELi 2030. aasta taastuvenergieeesmärgi saavutamisel. — Taastuvenergia eelisarendusaladega seotud meetmed. — Meetmed loa andmise tähtaegadest kinnipidamiseks. — Meetmed katusele paigaldatavate päikeseenergiaseadmete loa andmise perioodi piiramiseks (II taastuvenergia direktiivi läbivaatamine). — Meetmed, millega tagatakse, et kõik uued hooned on päikesevalmidusega ja päikeseenergia kasutamine muudetakse hoonekategooriate jaoks kohustuslikuks (hoonete energiatõhususe direktiivi läbivaatamine).
Soovitus loa andmise menetluste ja energiaostulepingute kohta	C(2022) 3219 final	Soovitus	— Töötajate täiendus- ja ümberõppega seotud riiklikud eesmärgid ja sihid, et kõrvaldada loa andmise menetluste ja keskkonnamõju hindamisega tegelevate töötajate oskuste nappus. — Pikaajalised trajektooriid taastuvenergia kasutuselevõtu kavandatava laiendamise tarbeks.	Meetmed: — kiirendada ja lihtsustada loa andmise menetlusi; — lihtsustada taastuvenergiakogukondi käsitlevaid eeskirju; — lihtsustada loa andmise menetlust ja luua ühtne kontaktpunkt; — võtta kasutusele digimenetlused; — lihtsustada keskkonnamenetlusi; — lihtsustada olemasoleva taastuvenergia ajakohastamist; — soodustada uuenduslikke projekte; — hõlbustada ettevõtete energiaostulepinguid.
Suunised loa andmise menetluste ja energiaostulepingute kohta	SWD(2022) 149 final	Suunised	— Sama, mis loa andmise menetlusi käsitleva soovitusel puhul.	— Sama, mis loa andmise menetlusi käsitleva soovitusel puhul.
Taaste- ja vastupidavusraha muudatusettepanek (REPowerEU peatükid)	COM(2022) 231 final	Seadusandlik ettepanek	Ei rakendata.	— Riiklikku taaste- ja vastupidavuskavasse tuleb lisada REPowerEU peatükk.
Suunised riiklike taaste- ja vastupidavuskavade kohta REPowerEU kontekstis	C(2022) 3300 final	Komisjoni teatis	Ei rakendata.	— Uued meetmed, mis aitavad saavutada kava „REPowerEU“ eesmärgi (võimalike investeeringute ja reformide loend on esitatud teatistes).

Säästame gaasi turvalise talve nimel	COM(2022) 360 final	Teatis	— Riiklikud eesmärgid, et saavutada gaasi-nõudluse 15 %-lise vähendamise kava.	— Meetmed hoonete kütte ja jahutuse vähendamiseks. — Meetmed gaasi säästmiseks elektri- ja soojusenergia tootmisel. — Meetmed, millega soodustatakse üleminekut muudele kütuseliikidele tööstussektoris.
Gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmed	Määrus (EL) 2022/1369	Määrus	— Gaasitarbimise vähendamine riiklikul tasandil ajavahemikul 1. augustist 2022 kuni 31. märtsini 2023 vähemalt 15 % võrreldes liikmesriigi keskmise gaasitarbimisega 1. augustist kuni 31. märtsini viiel järjestikusel aastal.	Ei rakendata.
Erakorralised sekkumismeetmed kõrgetele energiahindadele reageerimiseks	COM(2022) 473 final	Seadusandlik ettepanek	— Elektritarbimise vähendamine 10 % võrreldes võrdlusperioodiga. — Elektritarbimise vähendamine tiptundidel 5 %.	— Meetmed taastuvenergia ostulepingute kasutuselevõtu kiirendamiseks, eelkõige VKEde poolt.
ELi tegevuskava energiasüsteemi digitaliseerimise kohta	COM(2022) 552 final	Teatis	Ei rakendata.	Meetmed: — suurendada investeeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni energeetikasektori digilahenduste valdkonnas, sealhulgas kasvufirmad; — suurendada investeeringuid energeetikasektori digilahenduste arendamisse, kasutuselevõttu, testimisse ja katselisse kasutuselevõttu ning nende turuleviimise; — suurendada investeeringuid elektrivõrkude arukamaks muutmiseks; — edendada energiasüsteemi lõimimist ja digitaristu kavandamist, näiteks andmekeskuste jääsoojuse taaskasutamise kaudu; — uurida kõikide üldkasutatavate võrkude (eelkõige 5G-baasvõrgud) ja lainejuhi sagedusalade võimalusi energiavõrgulahenduste tarbeks, mille jaoks on vajalik üleeuroopaline ühenduvus; — võimestada tarbijaid, parandada digioskusi ja osutada neile arukaid energiateenuseid; — käsitleda info- ja kommunikatsioonitehnoloogia CO ₂ jala jälgel; — edendada energeetika- ja digivaldkonna osalejate vahelist koostööd ning luua energia ja digitaalarengu tegevuskavade vahelist koostöimet.

⁽¹⁾ Dokumendis COM(2022) 222 final (vt mujal tabelis) on tehtud ettepanek suurendada veelgi mõningaid käesolevas ettepanekus sisalduvaid eesmäärke.

⁽²⁾ Ettepanek, millel on energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitlevast määrusest erinev õiguslik alus. Liikmesriigid peaksid tagama riiklike kavade ning eesmärkide ja sihtide ning nende saavutamiseks vajalike poliitikasuundade ja meetmete vahelise kooskõla, nagu on nõutud käesolevas ettepanekus. Liikmesriike julgustatakse lisama käesoleva ettepanekuga seotud poliitikasuundi ja meetmeid riiklikesse kavadesse, kui neil on olulised kliima- ja energiaaspektid.

⁽³⁾ Liikmesriikidel tuleks tagada riiklike kavade ning käesoleva määruse ettepaneku kohase riikliku poliitikaraamistiku vaheline kooskõla.